

อินโดนีเซียกับการจัดการปัญหาวิกฤตการณ์ด้านมนุษยธรรมชาวโรฮีนจา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Indonesia's Responses to the Rohingya Humanitarian Crisis

Mr. Pichayuth Bongkotpannarai

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in International Relations

Department of International Relations

FACULTY OF POLITICAL SCIENCE

Chulalongkorn University

Academic Year 2020

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อสารนิพนธ์

อินโดนีเซียกับการจัดการปัญหาวิกฤตการณ์ด้านมนุษยธรรม

ชาวโรฮีนจา

โดย

นายพิชญุตม์ บงกชพรรณราย

สาขาวิชา

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ดร.ภาณุภัทร จิตเที่ยง

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กษิร ชีพเป็นสุข)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(ดร.ภาณุภัทร จิตเที่ยง)

..... กรรมการ

(ดร.กรพินธุ์ พัวพันสวัสดิ์)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

6280092024 : MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS

KEYWORD: Rohingya peoples, Indonesia's management, Securitisation

Pichayuth Bongkotpannarai : Indonesia's Responses to the Rohingya Humanitarian Crisis. Advisor: BHANUBHATRA JITTIANG, Ph.D.

The independent study entitled “Indonesia’s Responses to the Rohingya Humanitarian Crisis” investigates Indonesia’s management of Rohingya since 2015 drawing on securitisation framework. It argues that despite the Indonesian government providing assistance to Rohingya immigrants, such a support is limited. In fact, the Indonesian government has securitised the Rohingya situation as a domestic and international security issue—requiring security responses.

This study found that the Indonesian government’s securitisation of the Rohingya situation started from framing “irregular migration” discourse turning the Rohingya threat into a national security threat. This framing allowed Indonesia to block the entry of the Rohingya’s ships and the detention of those who had already arrived on shore in military camps. Indonesia also prevented the Rohingya from having access to medical care, work and travel. In addition, Indonesia has raised the Rohingya problem to become an international security issue through ASEAN and the Bali Process. Indonesia urged member states in both platforms to help find a solution to the Rohingya problem. However, Indonesia’s actions faced limited success.

Field of Study: International Relations

Student's Signature

Academic Year: 2020

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

การทำสารนิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลงไม่ได้ หากขาดกำลังใจและคำวิจารณ์จากบุคคลสำคัญเหล่านี้ บุคคลแรกที่คุณผู้วิจัยอยากขอบคุณคือ อ.ดร. ภาณุภัทร จิตเที่ยง อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่เป็นทั้งผู้ให้ความรู้ และเป็นผู้ที่ให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยมาโดยตลอด รวมถึงการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการ และคำพูดที่คอยให้กำลังใจในการทำสารนิพนธ์ ที่สำคัญขอขอบคุณที่ร่วมเดินทางไปกับสารนิพนธ์ฉบับนี้ ตั้งแต่แรกเริ่มจนประสบความสำเร็จ

บุคคลต่อมาที่คุณผู้วิจัยอยากขอบคุณคือ ผศ.ดร. กษิร ชิพเป็นสุข ประธานกรรมการสอบสารนิพนธ์ และ อ.ดร. กรพินธุ์ พัวพันสวัสดิ์ กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ได้ให้คำวิจารณ์ และชี้แนะการปรับแก้ไขสารนิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังต้องขอขอบคุณเพื่อน ๆ และพี่ ๆ ป.โท ที่เป็นทั้งเพื่อนร่วมชะตากรรม และร่วมเดินทางในการทำงานวิจัยครั้งนี้ ทั้งกลุ่มอย่าผิดกลุ่มนะไว้อยย!! (พีมี พี่ทัวร์ พี่แอม พี่นุส พี่ไหม พี่มุก พี่แตม พี่นัท พี่แคท และป้อป) ที่อยู่ด้วยกันมาตั้งแต่แรกเริ่มจนเรียนจบด้วยกันและให้กำลังใจมาโดยตลอด กลุ่มห้องแห่งความลับ ที่ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนความเห็น และให้กำลังใจในการทำสารนิพนธ์ รวมถึงอยู่ร่วมฝ่าฟันอุปสรรคมาด้วยกัน

สุดท้ายผู้วิจัยขอขอบคุณครอบครัว คุณแม่ คุณพ่อ พี่สาวทั้ง 2 เป็นอย่างมาก ที่ให้โอกาสและให้กำลังใจผู้วิจัยมาโดยตลอด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

พิชญุตม์ บงกชพรรณราย

สารบัญ

	หน้า
.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญรูปภาพ.....	ช
บทที่ 1	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	4
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
1.4 การทบทวนวรรณกรรม.....	4
1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
1.6 ระเบียบวิธีวิจัย.....	11
1.7 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	12
1.8 โครงสร้างสารนิพนธ์.....	12
บทที่ 2	14
การอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวโรฮีนจา และกระแสสังคมในอินโดนีเซีย	14
2.1 การอพยพของชาวโรฮีนจาเข้ามาในอินโดนีเซีย	14
2.2 กระแสสังคมในอินโดนีเซียต่อชาวโรฮีนจา.....	17
2.3 การกีดกันจากออสเตรเลียต่ออินโดนีเซีย.....	20

บทที่ 3	24
การดำเนินการภายในประเทศของอินโดนีเซียเพื่อจัดการกับชาวโรฮีนจา	24
3.1 การจัดการปัญหาโรฮีนจาผ่านการทำให้เป็นประเด็นความมั่นคงภายในประเทศ	24
3.2 ผลกระทบของการดำเนินการภายในต่อชาวโรฮีนจาที่อพยพเข้ามาในประเทศอินโดนีเซีย	30
บทที่ 4	36
การจัดการปัญหาวิกฤตการณ์ชาวโรฮีนจาของอินโดนีเซียในเวทีระหว่างประเทศ.....	36
4.1 การจัดการปัญหาโรฮีนจาผ่านการทำให้เป็นประเด็นความมั่นคงระหว่างประเทศ.....	36
4.1.1 การจัดการปัญหาโรฮีนจาผ่านเวทีอาเซียน	37
4.1.2 การจัดการปัญหาโรฮีนจาผ่านกระบวนการบาห์ลี	41
4.2 ผลกระทบของการดำเนินการในเวทีระดับระหว่างประเทศต่อสถานการณ์ชาวโรฮีนจา	47
บทที่ 5	51
สรุปผลการวิจัย	51
บรรณานุกรม.....	54
ประวัติผู้เขียน.....	61

สารบัญรูปร่าง

	หน้า
รูปภาพที่ 1 กรอบการวิเคราะห์การจัดการปัญหาโรฮิงจาของอินโดนีเซีย.....	10

บทที่ 1

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาชาวโรฮิงจาในรัฐยะไข่ ประเทศเมียนมา กลายมาเป็นปัญหาสำคัญของประเทศนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1962 เมื่อระบอบเผด็จการทหารภายใต้การนำของนายพลเนวินมีอำนาจในเมียนมา รัฐบาลเมียนมาปฏิเสธการยอมรับชาวโรฮิงจา โดยอ้างว่าคนกลุ่มนี้ คือ ชาวเบงกาลีที่ลักลอบอพยพจากบังคลาเทศเข้ามาในเมียนมาอย่างผิดกฎหมายตั้งแต่ยุคอาณานิคมของอังกฤษ¹ ในปี ค.ศ. 1977 รัฐบาลทหารเมียนมาเริ่มปฏิบัติการ “ราชามังกร” (Dragon King Operation) เพื่อตรวจสอบจำนวนประชากรในรัฐต่าง ๆ และกำหนดสถานะพลเมือง รวมถึงคัดกรองบุคคลที่เข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย² รัฐบาลเรียกคืนเอกสารยืนยันตัวตนบุคคลของชาวโรฮิงจาและปฏิเสธการให้สถานะพลเมืองแก่คนกลุ่มนี้ ก่อนจะประกาศกฎหมายพลเมืองเมื่อปี ค.ศ. 1982 ซึ่งไม่นับรวมโรฮิงจาเป็นหนึ่งใน 135 ชาตินัพันธุ์ของประเทศ ส่งผลให้กลุ่มคนเหล่านี้กลายเป็นคนไร้รัฐในที่สุด³

นับแต่นั้นเป็นต้นมา ชาวโรฮิงจาเผชิญกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเชิงโครงสร้างและความรุนแรงต่อร่างกายและทรัพย์สินมาโดยตลอด พวกเขาไม่ได้รับการคุ้มครองจากรัฐบาลและถูกปฏิเสธการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานทั้งในการทำงาน การศึกษา และการรักษาพยาบาล นอกจากนี้ กองทัพเมียนมายังทำลายสถานที่พักอาศัย จับกุม กวาดล้าง รวมถึงคุกคามและกระทำชำเราหญิงสาวชาวโรฮิงจาเพื่อชำระล้างเผ่าพันธุ์ (ethnic cleansing) และกดดันให้ชาวโรฮิงจาเดินทางออกจากประเทศเมียนมา ด้วยเหตุนี้ ประชาคมระหว่างประเทศจึงได้ประณามการดำเนินการของเมียนมาว่า

¹ Chandra Purnama, Windy Dermawan, and Ghiyats Akmaluddin, "Indonesia's Role towards Myanmar in Assisting to Resolve the Humanitarian Crisis in Rohingya (2014-2018)," *Central European Journal of International and Security Studies* 13 (2019): 209, 4.

² Zezen Zaenal Mutaqin, "The Rohingya Refugee Crisis and Human Rights: What Should ASEAN Do?," *Asia Pacific Journal on Human Rights and the Law* 19 (2018): 8.

³ Chandra Purnama, Windy Dermawan, and Akmaluddin, "Indonesia's Role towards Myanmar in Assisting to Resolve the Humanitarian Crisis in Rohingya (2014-2018)," 209 - 10.

เป็นการก่ออาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ (crime against humanity) และสถานการณ์ดังกล่าว มีแนวโน้มจะพัฒนาเป็นการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (genocide) ในที่สุด ทั้งนี้ สหประชาชาติแถลงว่าจนถึง ปัจจุบันชาวโรฮีนจาเป็นชนกลุ่มน้อยที่เผชิญการกวาดล้างมากที่สุดในโลก⁴ ระหว่างปี ค.ศ. 2012 – 2017 ชาวโรฮีนจาจากกว่า 700,000 คน ถูกบังคับให้อพยพออกจากเมียนมาไปประเทศเพื่อนบ้านอย่างบังคลาเทศ อีกจำนวนหนึ่งเดินทางต่อไปยัง มาเลเซีย ไทย และอินโดนีเซีย⁵

ในส่วนของประเทศอินโดนีเซีย ชาวโรฮีนจาเริ่มเข้ามาที่ชายฝั่งของประเทศอินโดนีเซียตั้งแต่ ปี ค.ศ. 2009 ผ่านช่องแคบมะละกาและทะเลอันดามัน จำนวน 391 คน ทั้งนี้ การเดินทางเข้ามาที่ชายฝั่งของอินโดนีเซียอาจจะไม่ใช่ทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับชาวโรฮีนจา⁶ เนื่องจากอินโดนีเซียมิได้เป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย ปี ค.ศ. 1951 และพิธีสารว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย ปี ค.ศ. 1967 ซึ่งหมายความว่าอินโดนีเซียไม่มีพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศในการรับผู้ลี้ภัยชาวโรฮีนจา⁷ หรือให้การคุ้มครองชาวโรฮีนจาในด้านสิทธิต่าง ๆ นอกจากนี้ อินโดนีเซียยังมองว่าตนเองเป็นเพียงประเทศทางผ่านของผู้ลี้ภัยเท่านั้น ด้วยเหตุนี้รัฐบาลอินโดนีเซียจึงมิได้ให้ความช่วยเหลือชาวโรฮีนจาอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม อินโดนีเซียเปิดโอกาสให้องค์การระหว่างประเทศประกอบด้วยสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) และ องค์กรระหว่าง

⁴ Lindsey N. Kingston, "Protecting the world's most persecuted: the responsibility to protect and Burma's Rohingya minority," Article, *The International Journal of Human Rights* 19, no. 8 (2015): 1164 - 67.

⁵ Lindsay Robbins, "The Rohingya Case in Aceh: Indonesia's Role as a Destination for Refugee," *Towson University Journal of International Affairs* 53 (2020): 4, 2.

⁶ Heru Susetyo and Paul Chambers, "Repatriation for Rohingya asylum seekers in Indonesia: a durable but almost impossible solution," *ASIAN AFFAIRS: AN AMERICAN REVIEW* 48 (2021): 65 - 66, 1.

⁷ Bilal Dewansyah, Wicaksana Dramanda, and Imam Mulyana, "Asylum Seekers in a Non-Immigrant State and the Absence of Regional Asylum Seekers Mechanism: A Case Study of Rohingya Asylum Seekers in Aceh-Indonesia and Asean Response," *Indonesia Law Review* 7 (2017): 342, 3.

ประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (IOM) เข้ามาช่วยเหลือชาวโรฮิงจาในการส่งกลับประเทศต้นทาง หรือส่งไปตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศที่สาม⁸

ทั้งนี้ การช่วยเหลือชาวโรฮิงจาของอินโดนีเซียเริ่มเด่นชัดขึ้นเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ “Boats Crisis” ในปี ค.ศ. 2015 ชาวโรฮิงจาราว 1,800 คน เดินทางผ่านรัฐอาเจะห์เข้ามาที่น่านน้ำของอินโดนีเซียและได้รับการช่วยเหลือจากชาวประมงในพื้นที่ องค์กรส่วนท้องถิ่นจัดหาอาหารและให้ที่พักพิงชั่วคราวแก่ชาวโรฮิงจา⁹ และในปี ค.ศ. 2017 รัฐบาลอินโดนีเซียก็ได้ให้การช่วยเหลือทางมนุษยธรรมแก่ชาวโรฮิงจาในรูปแบบของการส่งอาหาร น้ำดื่ม เครื่องนุ่งห่ม รวมถึงของใช้ที่จำเป็นสำหรับเด็กและผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ เป็นต้น¹⁰ แต่แม้ว่าชาวโรฮิงจาจะได้รับการช่วยเหลือและได้ที่พักพิงชั่วคราว แต่พวกเขาต้องใช้ชีวิตอย่างยากลำบากและเผชิญกับปัญหาที่หลากหลายภายในประเทศอินโดนีเซีย ทั้งการไม่สามารถประกอบอาชีพได้ การไม่ได้รับประกันสุขภาพต่าง ๆ และยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการที่ไม่มีเอกสารยืนยันตัวตน¹¹

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า วิกฤตการณ์โรฮิงจาที่เกิดขึ้นในรัฐยะไข่ส่งผลให้ชาวโรฮิงจาบางส่วนต้องอพยพเข้ามาในประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งรัฐบาลอินโดนีเซียไม่ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ชาวโรฮิงจาอย่างเต็มที่ เนื่องจากว่าอินโดนีเซียไม่มีพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศในการรับผู้ลี้ภัยชาวโรฮิงจา จึงทำให้อินโดนีเซียนั้นเป็นเพียงประเทศทางผ่านเท่านั้น อย่างไรก็ตาม มีชาวโรฮิงจาบางส่วนที่ได้รับการช่วยเหลือจากชาวประมงและรัฐบาลอินโดนีเซีย

⁸ Robbins, "The Rohingya Case in Aceh: Indonesia's Role as a Destination for Refugee," 3.

⁹ Deasy Silva Sari, Taufik Hidayat, and Aliyuna Pratisti, "Indonesian Government Policy on Rohingya Refugees," *Andalas Journal of International Studies* 7 (2018): 4, 1.

¹⁰ Chandra Purnama, Windy Dermawan, and Ghiyats Akmaluddin, "Indonesia's Role towards Myanmar in Assisting to Resolve the Humanitarian Crisis in Rohingya (2014-2018)," *Central European Journal of International & Security Studies* 13, no. 4 (2019): 210.

¹¹ Dian Wahyu Utami, Rahmat Saleh, and Irin Oktafiani, "Indonesia's Constitutional Immigration Policy: The Case of Rohingya Ethnic Group Refugees," *Journal of Indonesian Social Sciences and Humanities* 8, no. 2 (2018): 127.

ให้อาศัยอยู่ได้ชั่วคราว ดังนั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงต้องการที่จะศึกษาว่า รัฐบาลอินโดนีเซียมีการจัดการกับกลุ่มชาวโรฮีนจาที่อพยพเข้ามาในประเทศอย่างไร

1.2 คำถามการวิจัย

รัฐบาลอินโดนีเซียจัดการกับกลุ่มชาวโรฮีนจาที่เดินทางเข้ามาในประเทศนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2015 อย่างไร และการดำเนินการดังกล่าวส่งผลอย่างไรต่อชาวโรฮีนจา

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาบทบาทและแนวทางการดำเนินการของรัฐบาลอินโดนีเซียในการจัดการวิกฤตการณ์โรฮีนจา นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2015

1.3.2 เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบจากการจัดการวิกฤตการณ์โรฮีนจาของรัฐบาลอินโดนีเซีย นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2015 ต่อชาวโรฮีนจา

1.4 การทบทวนวรรณกรรม

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยต้องการทบทวนงานศึกษาในปัจจุบัน เพื่อตอบคำถามว่าอินโดนีเซียมีการจัดการวิกฤตการณ์โรฮีนจาอย่างไร วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการวิกฤตการณ์โรฮีนจาสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกจะเน้นไปที่การจัดการในระดับภูมิภาค และกลุ่มที่สองเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับอินโดนีเซียโดยตรง ซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก งานศึกษากลุ่มหลังส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการอพยพเข้ามาของชาวโรฮีนจาและการได้รับความช่วยเหลือจากชาวอาเจห์ แต่ไม่ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการของอินโดนีเซีย

1.4.1 การจัดการปัญหาโรฮีนจาในภูมิภาค

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาโรฮีนจาในภูมิภาค ส่วนใหญ่เน้นศึกษาเกี่ยวกับข้อจำกัดของอาเซียนในการจัดการปัญหาโรฮีนจา งานวิจัยของ Dio Herdiawan Tobing (2016) ได้ศึกษาเกี่ยวกับข้อจำกัดของ “วิถีอาเซียน” ต่อการจัดการปัญหาวิกฤตการณ์โรฮีนจาในเมียนมา และอธิบายว่า “วิถีอาเซียน” เป็นหลักการที่ยึดหลักคุณค่าในการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกอาเซียน โดยให้ความสำคัญและเคารพต่ออธิปไตย หลักคุณค่าดังกล่าวเป็นการยึดถือความคิดของการไม่แทรกแซงกิจการภายใน การสร้างฉันทามติ ความไม่เป็นทางการ และเน้นการทูต ซึ่งการยึดถือหลักการดังกล่าวสะท้อนถึงปัญหาของ “วิถีอาเซียน” เนื่องจากว่าอาเซียนจะไม่สามารถตอบสนองต่อประเด็นละเอียดอ่อนที่เกิดขึ้นในภูมิภาค หรือประเด็นที่อาจกระทบต่ออธิปไตยของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นปัญหาโรฮีนจา ข้อจำกัดจากวิถีอาเซียน ทั้งหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายใน และหลักฉันทามติ ส่งผลให้อาเซียนไม่สามารถเข้าไปแทรกแซงรากฐานของปัญหาชาวโรฮีนจาได้ และไม่สามารถเปิดเวทีการถกเถียงเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ข้อจำกัดดังกล่าวยังส่งผลให้อาเซียนไม่สามารถร้องขอให้ประชาคมระหว่างประเทศแทรกแซงทางมนุษยธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์โรฮีนจา¹²

สำหรับประเด็นข้างต้น Hariati Ibrahim และ Rohaida Nordin (2015) ได้ชี้ให้เห็นว่าการยึดถือ “วิถีอาเซียน” ส่งผลให้อาเซียนไม่สามารถนำหลักความรับผิดชอบในการปกป้อง (Responsibility to Protect: R2P) มาปรับใช้ในกรณีของชาวโรฮีนจาได้อีกด้วย เนื่องจากอาเซียนยึดถือหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายใน และการเคารพอธิปไตยของรัฐสมาชิก ซึ่งถือเป็นแกนหลัก

¹² D. H. Tobing, "The Limits and Possibilities of the ASEAN Way: The Case of Rohingya as Humanitarian Issue in Southeast Asia," *KnE Social Sciences* 3, no. 5 (2018): 161 - 62.

สำคัญในการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกอาเซียนด้วยกัน อาเซียนจึงล้มเหลวในการยื่นหยัดต่อวิกฤตการณ์ชาวโรฮีนจา¹³

อย่างไรก็ตาม งานของ Mohamad Rosyidin (2017) ได้ศึกษาประเด็นปัญหาโรฮีนจาในอีกมุมหนึ่ง โดยไม่ได้เน้นไปที่ข้อจำกัดของอาเซียนที่ยึดหลักคุณค่าอย่าง “วิถีอาเซียน” แต่เขามองว่าอาเซียนขาดบทบาทในการแก้ไขปัญหาโรฮีนจา กล่าวคือ อาเซียนล้มเหลวในการทำให้ประชาชนเคารพสิทธิมนุษยชนในระดับภูมิภาค ซึ่งไม่ใช่เพียงแต่การเพิกเฉยต่อประเด็นโรฮีนจาเท่านั้น แต่ยังไม่สามารถนำกลไกทางสิทธิมนุษยชนอย่างกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) คณะกรรมาธิการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights: AICHR) และปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Human Rights Declaration) มาปรับใช้อย่างมีประสิทธิภาพได้¹⁴

1.4.2 การจัดการปัญหาโรฮีนจาของอินโดนีเซีย

สำหรับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาโรฮีนจาของอินโดนีเซีย งานศึกษาส่วนมากจะเน้นไปที่การอพยพเข้ามาของโรฮีนจาและการได้รับความช่วยเหลือจากชาวอาแจะห์ แต่ไม่ได้พูดถึงการจัดการปัญหาโรฮีนจาของอินโดนีเซียเท่าที่ควร ในงานศึกษาเกี่ยวกับการอพยพของชาวโรฮีนจาไปประเทศเพื่อนบ้าน โดยส่วนมากแล้วจะศึกษาเกี่ยวกับการอพยพไปประเทศบังคลาเทศ และประเทศมาเลเซียเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากประเทศดังกล่าวถือเป็นประเทศหลักในการรับผู้ลี้ภัยชาวโรฮีนจา อย่างไรก็ตาม ก็มีงานบางส่วนที่ให้ความสนใจในการอพยพไปประเทศอินโดนีเซีย

¹³ Hariati Ibrahim and Rohaida Nordin, "The Principle of Responsibility to Protect: The Case of Rohingya in Myanmar," *Pertanika Journal of Social Science and Humanities* 23(S) (08/01 2015): 11.

¹⁴ M. Rosyidin, "Why collective identity matters: Constructivism and the absence of ASEAN's role in the rohingya crisis," Article, *Asia-Pacific Social Science Review* 17, no. 1 (2017): 58 - 62

โดยงานศึกษาของ Deasy Silvy Sari, Taufik Hidayat และ Aliyuna Pratisti (2018) อธิบายว่า ชาวโรฮิงจาได้เริ่มเข้ามาที่อาเจะห์ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2009 โดยรัฐบาลได้ปฏิเสธการให้ชาวโรฮิงจาเข้ามา ในเขตแดนของตน เนื่องจากอินโดนีเซียไม่ได้เป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย ปี ค.ศ. 1951 ดังนั้น อินโดนีเซียจึงไม่มีข้อผูกมัดในการรับผู้ลี้ภัยชาวโรฮิงจา อย่างไรก็ตาม ในปี ค.ศ. 2015 ชาวโรฮิงจาราว 1,800 คน ได้อพยพเข้ามาในน่านน้ำของอินโดนีเซีย และได้รับความช่วยเหลือ จากชาวประมงอาเจะห์ในการพาขึ้นมายังชายหาด นอกจากนี้ ชาวอาเจะห์และหน่วยงานในพื้นที่ก็ให้ความช่วยเหลือชาวโรฮิงจาโดยการให้อาหารและพาพวกเขาไปที่สุเหร่า รวมถึงให้ชาวโรฮิงจาอาศัย อยู่ในพื้นที่ชั่วคราว¹⁵ อย่างไรก็ตาม งานศึกษาของ Lindsay Robbins (2020) ได้อธิบายให้เห็นถึงการที่ชาวอาเจะห์ให้การต้อนรับและช่วยเหลือชาวโรฮิงจาว่ามีสาเหตุมาจากชาวอาเจะห์รู้สึกถึงความ เป็นชุมชนมุสลิมที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับชาวโรฮิงจา เนื่องจากพวกเขาได้เคยเผชิญกับการ ลี้ภัยในความขัดแย้งของอาเจะห์ในปี ค.ศ. 1976 ถึง 2004 นอกจากนี้ เขายังอธิบายว่า แม้ในช่วงแรก รัฐบาลอินโดนีเซียจะไม่ให้เรือของชาวโรฮิงจาเข้ามาในเขตแดนของตน แต่การช่วยเหลือชาวโรฮิงจา โดยชาวประมงอาเจะห์ในปี ค.ศ. 2015 ทำให้รัฐบาลเปลี่ยนท่าที โดยพิจารณาให้ที่พักพิงชั่วคราวแก่ ชาวโรฮิงจา 1 ปี จนกว่าพวกเขาจะได้รับการตั้งถิ่นฐานใหม่¹⁶

นอกเหนือจากการศึกษาเกี่ยวกับการอพยพเข้ามาของผู้ลี้ภัยชาวโรฮิงจา และการช่วยเหลือ ชาวโรฮิงจาของอินโดนีเซีย งานศึกษาของ Heru Susetyo และ Paul Chambers (2021) ยังได้ ศึกษาเกี่ยวกับการหาวิธีการในการแก้ไขปัญหาชาวโรฮิงจาโดยพิจารณาจากแนวทางที่สำนักงาน ข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติเสนอว่าสามารถแก้ไขได้ 3 วิธี คือ หนึ่ง การบูรณาการ

¹⁵ Deasy Silvy Sari, Taufik Hidayat, and Aliyuna Pratisti, "Indonesian Government Policy on Rohingya Refugees," 2 - 4.

¹⁶ Robbins, "The Rohingya Case in Aceh: Indonesia's Role as a Destination for Refugee," 10 - 11.

ชาวโรฮีนจาเป็นส่วนหนึ่งของประเทศที่อาศัยอยู่ สอง การส่งกลับประเทศบ้านเกิด และ สาม การตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศที่สาม อย่างไรก็ตาม ทั้งสองเสนอว่าวิธีที่ดีที่สุดในการแก้ไขปัญหาให้ยั่งยืนคือการส่งกลับประเทศบ้านเกิด (ประเทศเมียนมา) เนื่องจากว่า รัฐบาลอินโดนีเซียไม่ยอมรับให้มีการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอินโดนีเซีย และอินโดนีเซียไม่มีกฎหมายบังคับให้ประเทศต่าง ๆ รับผิดชอบผู้ลี้ภัยไปตั้งถิ่นฐาน¹⁷

อย่างไรก็ตาม Heru Susetyo และ Paul Chambers (2021) ตระหนักว่าแม้การส่งกลับประเทศบ้านเกิดจะเป็นวิธีที่ยั่งยืนที่สุดแต่แทบจะเป็นไปไม่ได้ เนื่องจาก หนึ่ง ชาวโรฮีนจาส่วนมากไม่มีความต้องการกลับไปประเทศบ้านเกิด เนื่องจากพวกเขาไม่ได้รับการรับประกันว่าหากกลับไปแล้วจะปลอดภัย สอง อินโดนีเซียไม่สามารถส่งกลับประเทศบ้านเกิดได้เนื่องจากการยึดถือในหลักการห้ามผลักดันกลับ (non-refoulement) และ สาม การที่ชาวโรฮีนจาไม่ได้รับสถานะพลเมืองทำให้ไม่สามารถกลับไปประเทศบ้านเกิดได้เนื่องจากไม่มีเอกสารในการยืนยันตัวตน¹⁸ งานศึกษาของ Chandra Purnama และคณะ (2019) ยังได้แสดงให้เห็นว่าอินโดนีเซียได้พยายามให้อาเซียนเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาโรฮีนจาผ่านการจัดประชุมในระดับอาเซียน และอินโดนีเซียยังได้แสดงบทบาทผู้นำในอาเซียนผ่านความพยายามทำให้เมียนมาเป็นประชาธิปไตยผ่านเวทีอาเซียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการช่วยแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์มนุษยธรรม¹⁹

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น จะเห็นได้ว่างานศึกษาส่วนใหญ่เกี่ยวกับการจัดการวิกฤตการณ์โรฮีนจาจะมุ่งเน้นศึกษาไปที่การจัดการในระดับภูมิภาคที่มุ่งเน้นไปที่ข้อจำกัดของอาเซียน

¹⁷ Heru Susetyo and Paul Chambers, "Repatriation for Rohingya asylum seekers in Indonesia: a durable but almost impossible solution," 70 - 72.

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Chandra Purnama, Windy Dermawan, and Akmaluddin, "Indonesia's Role towards Myanmar in Assisting to Resolve the Humanitarian Crisis in Rohingya (2014-2018)," 213 - 15.

ในการจัดการแก้ไขปัญหาโรฮิงจาเป็นส่วนมาก และการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการปัญหาโรฮิงจาของอินโดนีเซียจะเน้นไปที่การอพยพเข้ามาของชาวโรฮิงจาและการช่วยเหลือจากชาวอาเจห์เป็นส่วนใหญ่ แต่มีงานวิจัยเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการปัญหาโรฮิงจาของอินโดนีเซีย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการปัญหาโรฮิงจาของอินโดนีเซียที่น่าสนใจและมีความสำคัญในการเพิ่มพูนองค์ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับวิกฤตการณ์โรฮิงจามากยิ่งขึ้น

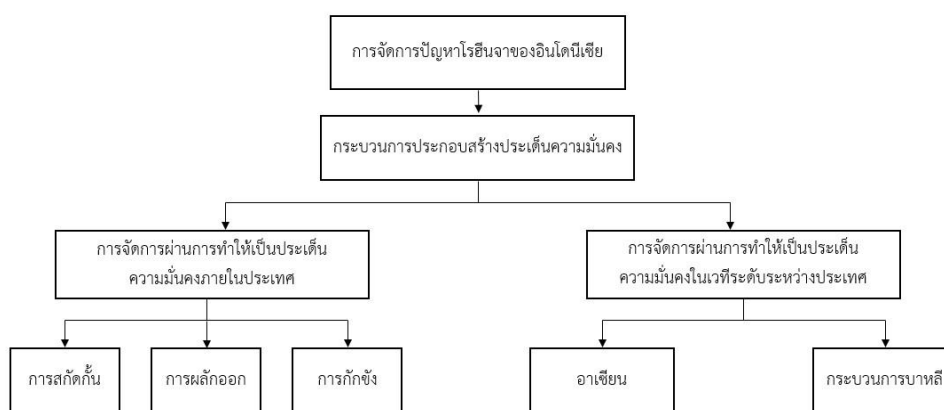
1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในงานวิจัยชิ้นนี้มุ่งทำความเข้าใจถึงการจัดการของอินโดนีเซียต่อกลุ่มชาวโรฮิงจาที่อพยพเข้ามาในประเทศผ่านการสกัดกั้นการเดินทางเข้าประเทศ การกักขัง และการผลักดันออก รวมถึงอินโดนีเซียยังได้พยายามทำให้ประเด็นปัญหาโรฮิงจากลายเป็นประเด็นความมั่นคงระหว่างประเทศ เพื่อให้เป็นที่รับรู้ของนานาชาติ โดยผู้วิจัยจะใช้กรอบความคิดกระบวนการประกอบสร้างประเด็นความมั่นคง (Securitisation) เพื่ออธิบายการพยายามจัดการปัญหาโรฮิงจาของอินโดนีเซีย

สำหรับแนวคิดกระบวนการประกอบสร้างประเด็นความมั่นคง (Securitisation) ผู้วิจัยเลือกใช้งานของ Jef Huysmans (2006) ในการอธิบายเป็นหลัก โดยเขาได้อธิบายว่าความไม่มั่นคงนั้นเกิดจากการตีความผ่านวาทกรรมของความอันตราย (discourses of danger) วัจนกรรมของความมั่นคง (speech act of security) หรือ เกมภาษาของความไม่มั่นคง (language games of insecurity) ที่ปรับเปลี่ยนความคิดไปสู่สภาวะของความไม่มั่นคง กล่าวคือ ความไม่มั่นคงนั้นไม่ได้เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ แต่เกิดจากการเขียนและการพูดที่ทำให้รู้สึกถึงความไม่มั่นคง อย่างไรก็ตาม เขาให้ความสำคัญกับบทบาทของวาทกรรมที่ประกอบสร้างความมั่นคงและความอันตรายขึ้นมา²⁰

²⁰ Jef Huysmans, *The politics of insecurity: Fear, migration and asylum in the EU* (Routledge, 2006), 7.

ที่ซึ่งเป็นเครื่องมือหรือวิธีการของรัฐบาลในการปกครองและควบคุมชุมชนทางการเมืองผ่านการปฏิบัติ สอดส่องดูแล การรักษาความมั่นคง และการควบคุมชายแดน²¹ นอกจากนี้ Jef Huysmans ได้ อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นผู้อพยพที่ถูกทำให้เป็นประเด็นความมั่นคงว่าเกิดจาก 1. การ แพร่กระจายความกลัวและความเชื่อใจ 2. การบริหารจัดการของการผนวกรวม (inclusion) และการ แยกออก (exclusion) และ 3. การทำให้ความเป็นอื่นชัดเจนยิ่งขึ้นและมีแรงจูงใจไปสู่ความรุนแรง²² ดังนั้น ผู้อพยพและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยจึงถูกนำไปผูกโยงกับประเด็นความมั่นคง เช่น การก่อการร้าย การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย การควบคุมชายแดน เป็นต้น²³

รูปภาพที่ 1 กรอบการวิเคราะห์การจัดการปัญหาโรฮิงจาของอินโดนีเซีย

หากพิจารณาตามรูปภาพที่ 1 การนำแนวคิดการประกอบสร้างประเด็นความมั่นคงที่ผู้วิจัยได้ อธิบายข้างต้นมาประกอบการอธิบายถึงการจัดการของอินโดนีเซียต่อกลุ่มโรฮิงจาที่อพยพเข้ามาใน ประเทศ จะเห็นได้ว่าชาวโรฮิงจานั้นถูกรัฐมองว่าเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของรัฐ เนื่องจาก อินโดนีเซียได้มีการจัดการกับกลุ่มชาวโรฮิงจาที่อพยพเข้ามาผ่านการสกัดกั้นการเข้าประเทศ การผลัก

²¹ Ibid., 41.

²² Huysmans, *The politics of insecurity: Fear, migration and asylum in the EU*, 51.

²³ Ibid., 81.

ออกจากประเทศ และการกักขัง รวมถึงยังได้พยายามทำให้ประเด็นปัญหาโรฮิงจากลายเป็นประเด็นความมั่นคงในเวทีระดับระหว่างประเทศผ่านเวทีอาเซียน และกระบวนการบาห์ลี การกระทำดังกล่าวของอินโดนีเซียได้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามทำให้ประเด็นปัญหาชาวโรฮิงจากลายเป็นประเด็นความมั่นคงทั้งภายในประเทศและในระดับระหว่างประเทศ ดังนั้น กรอบแนวคิดดังกล่าวจึงสามารถสนับสนุนข้อถกเถียงของผู้วิจัยได้ว่า แม้รัฐบาลอินโดนีเซียจะให้ความช่วยเหลือแก่ชาวโรฮิงจา แต่การช่วยเหลือนั้นเป็นไปอย่างจำกัดและเป็นไปตามหลักมนุษยธรรมเท่านั้น เนื่องจากรัฐบาลอินโดนีเซียไม่สามารถให้สิทธิและเสรีภาพในการอาศัยอยู่ในอินโดนีเซียได้อย่างถาวร แต่ให้อาศัยอยู่ได้เพียงชั่วคราวโดยการกักขังชาวโรฮิงจาอยู่ในค่ายทหาร ในขณะเดียวกัน รัฐบาลอินโดนีเซียก็ได้พยายามทำให้ปัญหาโรฮิงจากลายเป็นประเด็นความมั่นคงในเวทีระดับระหว่างประเทศผ่านการใช้กลไกต่าง ๆ ทั้งเวทีอาเซียน และกระบวนการบาห์ลี รวมถึงการพูดคุยปรึกษาหารือในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อแสดงให้เห็นประชาคมระหว่างประเทศรับรู้ถึงปัญหาของวิกฤตการณ์ชาวโรฮิงจา

1.6 ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายการจัดการปัญหาโรฮิงจาของอินโดนีเซีย โดยอาศัยแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และดำเนินการเก็บรวบรวมผ่านการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเอกสารเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ใช้วิธีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร โดยการตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยที่ผู้วิจัยศึกษาจาก เอกสารราชการ วารสาร บทความ หนังสือ งานวิจัยวิทยานิพนธ์ และข่าว ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาโรฮิงจาของอินโดนีเซีย ผู้วิจัยได้หาข้อมูลเอกสารข้างต้นจากอินเทอร์เน็ต และเอกสารในห้องสมุด เพื่อตอบคำถามว่า อินโดนีเซียจัดการกับกลุ่มชาวโรฮิงจาที่อพยพเข้ามาอย่างไร

1.7 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์แก่นสาระ (thematic analysis) ซึ่งเป็นวิธีการที่มุ่งเน้นการจัดระเบียบหมวดหมู่ของข้อมูล และนำมาตีความวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ตามทัศนะของผู้วิจัย เพื่อจัดแยกข้อมูลออกเป็นกลุ่มและตีความตามข้อมูลที่พบ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เป็นหลัก หลังจากนั้นจะนำข้อมูลเหล่านั้นมาหาข้อสรุปที่มีความสำคัญในเนื้อหานั้น ๆ ออกมา และจำแนกข้อมูลเป็นชุด ๆ โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านกรอบแนวคิดการประกอบสร้างประเด็นความมั่นคง

การจัดการปัญหาโรฮิงจาของอินโดนีเซีย

- a. การจัดการปัญหาโรฮิงจาภายในประเทศอินโดนีเซีย
- b. การจัดการปัญหาโรฮิงจาผ่านการใช้เวทีอาเซียน
- c. การจัดการปัญหาโรฮิงจาผ่านการใช้กระบวนการบาทลี
- d. ผลกระทบจากการจัดการวิกฤตการณ์โรฮิงจาของอินโดนีเซีย

1.8 โครงสร้างสารนิพนธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

บทที่ 2 การอพยพย้ายถิ่นของโรฮิงจาเข้ามาในอินโดนีเซีย

2.1 การอพยพย้ายถิ่นของชาวโรฮิงจาเข้ามาในอินโดนีเซีย

2.2 การตอบสนองต่อกระแสสังคม ความต้องการลดภาระของรัฐบาลอินโดนีเซีย

และแรงกดดันจากออสเตรเลีย

บทที่ 3 การดำเนินการภายในประเทศของอินโดนีเซียเพื่อจัดการกับชาวโรฮิงจา

3.1 การจัดการปัญหาโรฮีนจาผ่านการทำให้เป็นประเด็นความมั่นคงภายในประเทศ

3.2 ผลกระทบของการดำเนินการภายในต่อชาวโรฮีนจาที่อพยพเข้ามาในประเทศ

อินโดนีเซีย

บทที่ 4 การจัดการปัญหาวิกฤตการณ์ชาวโรฮีนจาของอินโดนีเซียในเวทีระหว่างประเทศ

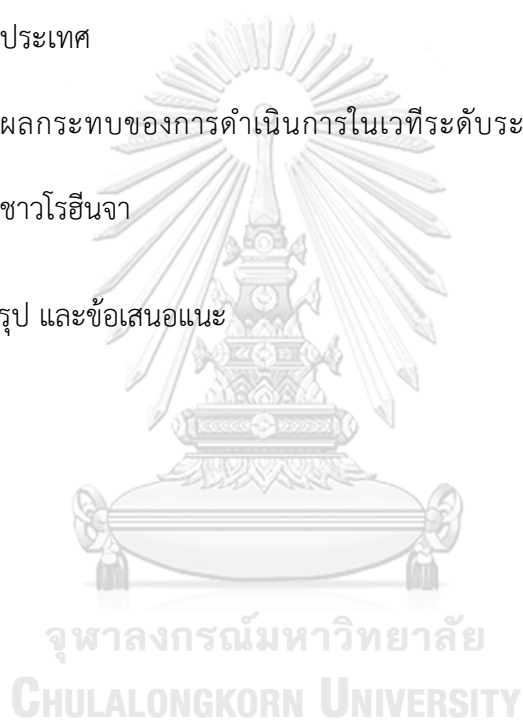
4.1 การจัดการปัญหาโรฮีนจาผ่านการทำให้เป็นประเด็นความมั่นคงระหว่าง

ประเทศ

4.2 ผลกระทบของการดำเนินการในเวทีระดับระหว่างประเทศต่อสถานการณ์

ชาวโรฮีนจา

บทที่ 5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ

บทที่ 2

การอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวโรฮิงจา และกระแสสังคมในอินโดนีเซีย

ในบทนี้ผู้วิจัยต้องการอธิบายให้เห็นถึงปมหลังการอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวโรฮิงจาเข้ามาในอินโดนีเซียระหว่างปี ค.ศ. 2009 - 2020 และการตอบสนองของกระแสสังคมในอินโดนีเซียต่อชาวโรฮิงจา รวมถึงแรงกดดันจากออสเตรเลียที่พยายามสกัดกั้นการเคลื่อนย้ายของชาวโรฮิงจาจากอินโดนีเซียเข้ามาในออสเตรเลีย โดยผู้วิจัยแบ่งการอธิบายออกเป็น 3 ส่วน คือ หนึ่ง กระแสการอพยพของชาวโรฮิงจาเข้ามาในอินโดนีเซีย สอง กระแสสังคมในอินโดนีเซียต่อชาวโรฮิงจา และ สาม แรงกดดันจากออสเตรเลียต่ออินโดนีเซียในประเด็นว่าด้วยโรฮิงจา

2.1 การอพยพของชาวโรฮิงจาเข้ามาในอินโดนีเซีย

กระแสการแสวงหาที่ลี้ภัยของชาวโรฮิงจาในอินโดนีเซียเริ่มเด่นชัดขึ้นในช่วงปลายทศวรรษที่ 2000 ในปี ค.ศ. 2009 ชาวโรฮิงจาได้เดินทางเข้ามาในรัฐอาเจะห์ 2 ระลอก โดยระลอกแรกเกิดขึ้นในเดือนมกราคม ชาวโรฮิงจาจำนวน 193 คน เข้ามาที่เกาะ Sabang พวกเขาได้ถูกนำไปอยู่ในค่ายผู้ลี้ภัยของกองทัพเรืออินโดนีเซียชั่วคราว หลังจากนั้นระลอกที่สองก็เกิดขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ ชาวโรฮิงจาจำนวน 198 คน ได้เข้ามาที่ชายฝั่งทางตะวันออกของอาเจะห์ และได้ถูกนำไปอยู่ในสำนักงานใหญ่ของเมือง Idi Rayuek ชั่วคราวเช่นกัน ในช่วงเวลานั้น รัฐบาลอินโดนีเซียได้ดำเนินการจัดการกับชาวโรฮิงจาร่วมกับชาวอาเจะห์ รัฐบาลท้องถิ่นในอาเจะห์ รัฐบาลกลางอินโดนีเซีย สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) และ องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (IOM) ในการตรวจสอบและจัดทำเอกสารให้แก่ผู้ลี้ภัย²⁴ อย่างไรก็ตาม ชาวโรฮิงจาที่เข้ามาทั้งหมด 391 มีเพียง 1 คนเท่านั้นที่สามารถแสดงหลักฐานในการยืนยันตัวตนว่าเป็นพลเมือง

²⁴ Heru Susetyo and Paul Chambers, "Repatriation for Rohingya asylum seekers in Indonesia: a durable but almost impossible solution," 66 - 67.

เมียนมา ส่วนชาวโรฮีนจาที่เหลือไม่มีเอกสารยืนยันตัวตนเนื่องจากถูกถอดถอนสถานะพลเมืองตามประกาศกฎหมายพลเมืองปี ค.ศ. 1982 ของรัฐบาลเมียนมา²⁵

ในเวลาต่อมา วันที่ 10 มิถุนายน ปี ค.ศ. 2012 เกิดเหตุการณ์ที่หญิงชาวพุทธยะไข่ถูกข่มขืนโดยชายชาวมุสลิม 3 คน ส่งผลให้ชาวพุทธอาระกันและชาวมุสลิมอาระกันได้สังหาร ลอบวางเพลิง และทำลายพื้นที่อยู่อาศัยของชาวโรฮีนจา²⁶ ชาวโรฮีนจา 280 คนถูกฆ่าตาย และหลายร้อยคนถูกบังคับให้ออกจากเมียนมา องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐานรายงานว่าในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 2014 - 2015 ชาวโรฮีนจามากกว่า 88,000 ต้องอพยพออกจากเมียนมาและร่องเรืออยู่ในทะเล²⁷

ความรุนแรงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจนในเดือนพฤษภาคม ปี ค.ศ. 2015 ซึ่งถือเป็นการอพยพครั้งใหญ่ของชาวโรฮีนจา โดยพบว่าชาวโรฮีนจาและชาวบังคลาเทศจำนวน 1,800 คน เดินทางผ่านรัฐอาจะห์เข้ามาในน่านน้ำของอินโดนีเซีย บางกลุ่มเข้ามาที่เมือง Langsa และอีกกลุ่มหนึ่งเข้าไปที่เมือง Blang Adoe ชาวประมงได้นำผู้ลี้ภัยเหล่านี้ขึ้นฝั่ง และได้รับการช่วยเหลือจากชาวอาจะห์ในพื้นที่โดยการนำอาหารไปให้และพาชาวโรฮีนจาไปที่มัสยิด รวมถึงตำรวจและรัฐบาลท้องถิ่นก็ได้เข้ามาช่วยเหลือโดยการให้ที่อยู่อาศัยชั่วคราว ในช่วงแรกเริ่มรัฐบาลอินโดนีเซียได้ประกาศห้ามช่วยเหลือผู้ลี้ภัยชาวโรฮีนจา เนื่องจากกลัวการทะลักเข้ามาของชาวโรฮีนจาที่อาจสร้างปัญหาในสังคม นอกจากนี้ กองทัพอินโดนีเซีย (TNI) ที่ซึ่งรักษาการณ์อยู่ที่น่านน้ำในอาจะห์ก็ยืนยันว่าจะไม่อนุญาตให้ผู้ลี้ภัยชาวโรฮีนจาเดินทางเข้ามาหากไม่มีเอกสารยืนยันตัวตน ซึ่งเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้หลบหนี

²⁵ Deasy Silvy Sari, Taufik Hidayat, and Aliyuna Pratisti, "Indonesian Government Policy on Rohingya Refugees," 4.

²⁶ Jera Lego, "Refuge for the Rohingya in Southeast Asia?" (paper presented at the The Migration Conference 2017 Proceedings, London, 2017), 239.

²⁷ Ahmad Alfajri, "Democracy and Indonesia's Foreign Policy Case Study: Rohingya Crisis 2021 - 2017" (paper presented at the Third International Conference on Social and Political Sciences 2017), 67.

เข้าเมืองผิดกฎหมายเข้ามาในพื้นที่ของอินโดนีเซีย²⁸ อย่างไรก็ตาม ชาวประมงและชาวอาเจาะห์ในพื้นที่เพิกเฉยต่อการประกาศของรัฐบาลและยังคงช่วยเหลือชาวโรฮิงจาต่อไป²⁹ จนกระทั่งในวันที่ 20 พฤษภาคม ค.ศ. 2015 ประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการอพยพของชาวโรฮิงจาได้มาประชุมระดับรัฐมนตรีว่าด้วยการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ได้หารือเกี่ยวกับวิกฤตการณ์การเคลื่อนย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและส่งผลกระทบต่อประเทศ ในการประชุม มาเลเซียและอินโดนีเซียยืนยันว่าจะให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม และอนุญาตให้ผู้ย้ายถิ่นฐานอาศัยอยู่ได้เป็นเวลา 1 ปี จนกระทั่งได้รับการส่งตัวกลับหรือไปตั้งถิ่นฐานใหม่³⁰

ในปี ค.ศ. 2017 ความรุนแรงได้ปะทุขึ้นอีกครั้ง เมื่อเกิดเหตุการณ์กองทัพปลดปล่อยโรฮิงจาแห่งอาระกัน (Arakan Rohingya Salvation Army: ARSA) โจมตีป้อมตำรวจและค่ายทหารราว 30 แห่ง จนทำให้เกิดการตอบโต้ทางทหารครั้งใหญ่โดยกองทัพเมียนมา มากไปกว่านั้น ในช่วงเวลาที่กองทัพปราบปรามส่งผลให้ชาวโรฮิงจามากกว่าหนึ่งล้านคนต้องหลบหนีจากเมียนมาไปบังคลาเทศ และเข้ามาในอินโดนีเซียราว 1,000 คน³¹ ซึ่งรัฐบาลอินโดนีเซียก็พยายามให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมแก่ชาวโรฮิงจาที่ตกเป็นเหยื่อของความขัดแย้งในรัฐยะไข่ทั้งการให้ยาและอาหารที่จำเป็น³²

²⁸ Heru Susetyo and Paul Chambers, "Repatriation for Rohingya asylum seekers in Indonesia: a durable but almost impossible solution," 67.

²⁹ Robbins, "The Rohingya Case in Aceh: Indonesia's Role as a Destination for Refugee," 5.

³⁰ Joint Statement, Ministerial meeting on irregular movement of people in Southeast Asia, (2015).

³¹ Ghulam Mustafa, Tooba Ahmad, and Muhammad Shabbir Chaudhary, "Critical Analysis of Rohingya Crisis in Myanmar and its Impact on Neighbouring Countries," *Pakistan Social Science Review* 3 (2019): 259, 2.

³² Purnama, Dermawan, and Akmaluddin, "Indonesia's Role towards Myanmar in Assisting to Resolve the Humanitarian Crisis in Rohingya (2014-2018)," 210.

จากสถานการณ์การอพยพของชาวโรฮิงจาเข้ามาในอินโดนีเซียยังไม่มีแนวโน้มจะยุติลง เนื่องจากว่าในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2020 พบว่ามีชาวโรฮิงจาจำนวน 395 คน ทั้งผู้หญิง ผู้ชาย และ เด็ก ได้อพยพเข้ามาที่ชายฝั่งของอาเจห์ และในเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. 2020 ชาวประมงระบุว่าเรือลำหนึ่งลอยอยู่นอกชายฝั่งอาเจห์โดยมีชาวโรฮิงจาจำนวน 99 คนอยู่บนเรือ จากนั้นในวันที่ 7 กันยายน ค.ศ. 2020 เรือขนาดใหญ่ได้มาถึงที่อาเจห์ พบผู้คนจำนวน 296 คน ร่างกายอ่อนเพลีย เนื่องจากความหิวโหยและการขาดน้ำหลังออกเดินทางจากค่ายผู้ลี้ภัย Cox's Bazar ในประเทศบังคลาเทศถึง 7 เดือนก่อนหน้านี้³³ ความขัดแย้งในรัฐยะไข่ที่เกิดขึ้นทำให้ชาวโรฮิงจายังคงต้องอพยพเข้ามาในอินโดนีเซียจนถึงปัจจุบัน ด้วยสาเหตุที่รัฐบาลเมียนมามีนโยบายต่อต้านชาวโรฮิงจา และการประกาศกฎหมายพลเมืองปี ค.ศ. 1982 ทำให้ชาวโรฮิงจาต้องถูกผลักดันออก และไม่สามารถที่จะอาศัยอยู่ในเมียนมาได้ ทั้งนี้ การอพยพอาจไม่ใช่สิ่งที่ชาวโรฮิงจาต้องการ แต่ดูเหมือนว่าจะจะเป็นเพียงทางเลือกเดียวของชาวโรฮิงจาเท่านั้น³⁴

2.2 กระแสสังคมในอินโดนีเซียต่อชาวโรฮิงจา

อินโดนีเซียไม่ได้ประกาศว่าตนเองเป็นรัฐมุสลิมเหมือนกับมาเลเซีย เนื่องจากว่าอินโดนีเซียมีประชากรหลากหลายที่นับถือศาสนาอิสลาม ฮินดู พุทธ นิกายคาทอลิก โปรเตสแตนต์ และขงจื้อ อย่างไรก็ตาม อินโดนีเซียก็ประกาศว่าตนเองเป็นประเทศประชาธิปไตยที่ใหญ่ที่สุดในโลกมุสลิมและมีประชากรมุสลิมมากที่สุด ซึ่งความเป็นเอกภาพของมุสลิมได้แสดงบทบาทสำคัญในการเป็นตัวบ่งชี้ทางการเมืองและวัฒนธรรม โดยสังเกตได้จากการรับรู้ของประชาชนอินโดนีเซียต่อวิกฤตการณ์

³³ International Organization of Migration, *IOM Appeal: Humanitarian Support for Rohingya in Indonesia, 25 June 2020 - 30 June 2021* (2020), 1.

³⁴ Heru Susetyo and Paul Chambers, "Repatriation for Rohingya asylum seekers in Indonesia: a durable but almost impossible solution," 68.

ชาวโรฮิงจาที่นำมาสู่การเดินขบวนของชาวอินโดนีเซียจำนวนมาก³⁵ ในปี ค.ศ. 2012 เมื่อวิกฤตการณ์ ความรุนแรงต่อชาวโรฮิงจาได้ปะทุขึ้นในรัฐยะไข่ กลุ่มนักเคลื่อนไหวในอินโดนีเซียได้มารวมตัวกัน ประท้วงหน้าสถานทูตเมียนมาในกรุงจาการ์ตาเพื่อต่อต้านความรุนแรงและการเลือกปฏิบัติของ รัฐบาลเมียนมาต่อชาวโรฮิงจา พวกเขาเรียกร้องให้เมียนมายุติความรุนแรงต่อชาวโรฮิงจา³⁶

เมื่อความรุนแรงระหว่างกลุ่มติดอาวุธชาวโรฮิงจากับกองกำลังความมั่นคงเมียนมาปะทุขึ้น อีกครั้งในปี ค.ศ. 2017 ชาวโรฮิงจากว่าแสนคนต้องอพยพไปบังคลาเทศ ชาวมุสลิมในอินโดนีเซีย จำนวนกว่า 5,000 คน ทำการประท้วงบนถนนในกรุงจาการ์ตา เพื่อขับไล่เอกอัครราชทูตเมียนมา³⁷ และเรียกร้องให้สหประชาชาติถอนคืนรางวัลโนเบลสันติภาพที่มอบให้แก่นางออง ซาน ซูจี ทั้งนี้ AP News รายงานว่า Sobri Lubis ผู้ประท้วงในเหตุการณ์กล่าวว่า “เมื่อโลกไม่สนใจ ดังนั้น พวกเรา จึงมารวมตัวกันเพื่อแสดงให้เห็นว่าชาวโรฮิงจาไม่ได้โดดเดี่ยว ชาวมุสลิมในอินโดนีเซียจะยืนหยัด ต่อสู้เพื่อปกป้องพวกเขาจากความอยุติธรรมและความโหดร้าย”³⁸ นอกจากนี้ ผู้ประท้วงยังเรียกร้องให้ รัฐบาลอินโดนีเซียเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการพยายามยุติการละเมิดสิทธิมนุษยชนของเมียนมาต่อ ชาวโรฮิงจาด้วย³⁹ และที่สำคัญ ไม่ได้มีเพียงแคชาวมุสลิมในอินโดนีเซียเท่านั้นที่พยายามออกมา เรียกร้องการกระทำที่รุนแรงของเมียนมาต่อชาวโรฮิงจา แต่ชาวพุทธในอินโดนีเซียยังได้ประณามการ ใช้ความรุนแรงของเมียนมาต่อชาวโรฮิงจาด้วยเช่นกัน โดยเห็นได้จากการที่ ปีเตอร์ ลิม พระที่อาศัย

³⁵ Antje Missbach and Gunnar Stange, "Muslim Solidarity and the Lack of Effective Protection for Rohingya Refugees in Southeast Asia," *Social Sciences* 10 (2021): 9, 5.

³⁶ Aljazeera, "Pro-Rohingya Protest staged in Indonesia," 2012, <https://www.aljazeera.com/news/2012/8/9/pro-rohingya-protest-staged-in-indonesia>.

³⁷ Stange, "Muslim Solidarity and the Lack of Effective Protection for Rohingya Refugees in Southeast Asia," 9 - 16.

³⁸ AP News, "Several thousand join Indonesia protest over Rohingya plight," 2017, <https://apnews.com/article/00e1b43bfc346d0b2f8401c1b43bb4a>.

³⁹ Reuters, "Indonesian envoy to urge Myanmar to halt violence against Rohingya Muslims," 2017, <https://www.reuters.com/article/us-myanmar-rohingya-indonesia-idUSKCN1BE0HS>.

อยู่ในเมืองเมดาน เกาะสุมาตราทางเหนือ ได้กล่าวกับ The Jakarta Post เกี่ยวกับความรุนแรงที่เกิดขึ้นว่า “ฉันรู้สึกระอาใจและเสียใจ และฉันขอประณามเพราะมันเป็นการดูหมิ่นพระพุทธศาสนา และคำสอนของพระพุทธเจ้า” นอกจากนี้ ชุมชนชาวพุทธที่มีเครือข่ายทั่วอินโดนีเซียยังเรียกร้องให้ชาวพุทธทุกคนช่วยเหลือผู้ลี้ภัยชาวโรฮิงจาที่อพยพเข้ามาในอาเจาะห์ด้วยเช่นกัน⁴⁰

อย่างไรก็ตาม มีกระแสสังคมจำนวนหนึ่งในอินโดนีเซียที่มองว่าไม่ต้องการรับชาวโรฮิงจาเข้ามาในประเทศ และมีความต้องการที่จะผลักดันให้ชาวโรฮิงจากลับไปประเทศต้นทาง โดยเห็นได้จากกระแสสังคมในสื่อสังคมออนไลน์ (Social media) ที่มีชาวอินโดนีเซียจำนวนหนึ่งได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องของการที่ชาวโรฮิงจาได้เข้ามาที่ชายฝั่งของอินโดนีเซียว่า “ส่งพวกเขากลับบ้านไปอินโดนีเซียแบบรับภาระมากแล้ว”⁴¹ และมีบางคนได้แสดงถ้อยคำในเชิงเกลียดชัง (hate speech) ต่อชาวโรฮิงจาที่อพยพเข้ามาว่า “ชาวโรฮิงจาเป็นสาเหตุของการจลาจล พวกเขาเป็นปรสิตในรัฐอาเจาะห์ เนื่องจากพวกเขาไม่ทำงาน กินนอนและผสมพันธุ์อย่างเดียว”⁴² ความคิดเห็นในสื่อสังคมออนไลน์นี้จึงสะท้อนให้เห็นว่ามีชาวอินโดนีเซียบางส่วนที่ไม่เห็นด้วยกับการรับชาวโรฮิงจาเข้ามาในอินโดนีเซีย และมีความต้องการที่จะผลักดันให้ชาวโรฮิงจาออกจากอินโดนีเซีย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าชาวอินโดนีเซียจำนวนหนึ่งค่อนข้างให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับชาวโรฮิงจา เมื่อความรุนแรงปะทุขึ้นชาวมุสลิมอินโดนีเซียก็ได้ออกมารวมตัวกันเพื่อประท้วงรัฐบาลเมียนมาให้ยุติการกระทำ ความรุนแรง และยังคงเรียกร้องให้รัฐบาลอินโดนีเซียพยายามดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้พม่าหยุดการละเมิดต่อชาวโรฮิงจา นอกจากนี้ ชาวพุทธอินโดนีเซีย

⁴⁰ Buddhistdoor International Karluk Halgal, "Indonesian Buddhists Condemn Violence Against Rohingya Muslims," Buddhistdoor Global 2015, <https://www.buddhistdoor.net/news/indonesian-buddhists-condemn-violence-against-rohingya-muslims>.

⁴¹ BenarNews, "Rohingya Boat Lands in Indonesia's Aceh Province. The 20 young males aboard the wooden boat had sailed from Myanmar, Indonesian officials say.," facebook, 2018, <https://fb.watch/7wPTuANN2w/>.

⁴² Ibid.

ยังได้ประณามการกระทำความรุนแรงของเมียนมาต่อชาวโรฮีนจา และเรียกร้องให้ชาวพุทธในอินโดนีเซียให้ความช่วยเหลือแก่ชาวโรฮีนจาที่อพยพเข้ามาในอาเจาะห์ อย่างไรก็ตาม มีกระแสสังคมในอินโดนีเซียบางส่วนที่ไม่เห็นด้วยกับการรับชาวโรฮีนจาและมีความต้องการที่จะผลักชาวโรฮีนจาออกจากอินโดนีเซีย เพราะมองว่าชาวโรฮีนจานั้นจะเข้ามาเป็นภาระแก่ประเทศอินโดนีเซีย ดังนั้นกระแสสังคมในอินโดนีเซียจึงมีทั้งผู้ที่ต้องการให้ความช่วยเหลือแก่ชาวโรฮีนจา และผู้ที่ไม่ต้องการรับชาวโรฮีนจาเข้ามาในประเทศ

2.3 การกีดกันจากออสเตรเลียต่ออินโดนีเซีย

จากการที่ผู้อพยพชาวโรฮีนจาเริ่มเข้ามาในอินโดนีเซียมากยิ่งขึ้น ออสเตรเลียเริ่มหาแนวทางป้องกันไม่ให้คนเหล่านี้เดินทางต่อมายังประเทศของตน ซึ่งเห็นได้จากนโยบายของออสเตรเลียที่เริ่มส่งผลกระทบต่อจำนวนผู้แสวงหาที่ลี้ภัยในอินโดนีเซียที่ยังคงอยู่ในระหว่างการรออพยพไปประเทศที่สาม (ออสเตรเลีย) ในปี ค.ศ. 2013 มีการหาเสียงเลือกตั้งภายในประเทศออสเตรเลียและได้ใช้ประโยชน์จากความรู้สึกต่อต้านผู้ลี้ภัยในการออกนโยบายไม่ประนีประนอม (zero tolerance) ต่อผู้แสวงหาที่ลี้ภัยที่เดินทางเข้ามาที่ชายฝั่งเพื่อต้องการลดจำนวนของผู้ลี้ภัยที่ต้องการเข้ามาในออสเตรเลีย⁴³ ความพยายามสกัดกั้นผู้แสวงหาที่ลี้ภัยของออสเตรเลียเริ่มเด่นชัดมากขึ้นในปี ค.ศ. 2014 เมื่อออสเตรเลียได้เพิ่มความเข้มงวดในการควบคุมชายแดนผ่าน “การปฏิบัติการอนุรักษ์อธิปไตยพรมแดน (Operation Sovereign Borders: OSB)” เพื่อสกัดกั้นและยับยั้งผู้แสวงหาที่ลี้ภัยที่ต้องการเดินทางเข้ามาในออสเตรเลีย⁴⁴ นอกจากนี้ ยังประกาศว่าจะรับผู้ลี้ภัยจากอินโดนีเซีย

⁴³ Danau Tanu, Antje Missbach, and Dave Lumeta, "IntroductionL Forced Migration and Protracted Transit in Indonesia and Southeast Asia," *Antropoligi Indonesia* (2017): 1 - 2, 1.

⁴⁴ Karen Hargrave, Sara Pantuliano, and Ahmed Idris, *Closing borders The ripple effects of Australian and European refugee policy: case studies from Indonesia, Kenya and Jordan* (2016), 4 - 9.

ที่ต้องการมาตั้งถิ่นฐานใหม่ไม่เกิน 450 คนต่อปี และจะไม่รับผู้ลี้ภัยที่ลงทะเบียนผ่าน UNHCR ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 2014 เป็นต้นไป⁴⁵

ความสัมพันธ์ระหว่างอินโดนีเซียและออสเตรเลียได้เริ่มตึงเครียดมากยิ่งขึ้นเมื่อ Tony Abbot ประกาศนโยบายส่งเรือของผู้แสวงหาที่ลี้ภัยกลับมาที่อินโดนีเซีย กองทัพเรือออสเตรเลียได้ลาดตระเวนตามแนวชายแดนเพื่อป้องกันการเข้ามาของเรือผู้ลี้ภัยและพยายามผลักดันพวกเขากลับไปอินโดนีเซีย นโยบายดังกล่าวทำให้อินโดนีเซียโกรธเคืองและผิดหวังกับออสเตรเลีย เพราะการกระทำดังกล่าวเป็นการละเมิดอธิปไตยของอินโดนีเซีย⁴⁶ เนื่องจากหากพิจารณาตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 (United Nations Convention on the Law of the Sea: UNCLOS) ตอนที่ 3 ว่าด้วยการผ่านโดยสุจริตในทะเลอาณาเขต (Innocent Passage in the Territorial Sea) ข้อ 19 ย่อหน้า 2⁴⁷ การกระทำของออสเตรเลียนั้นถือเป็นหนึ่งในการผ่านโดยไม่สุจริตในทะเลอาณาเขต ที่ซึ่งเป็นการขยี้ยู่คนที่ผิดกฎหมายเข้าไปในเขตแดนของอินโดนีเซีย⁴⁸ แต่อย่างไรก็ตาม อินโดนีเซียก็ได้พยายามที่จะร้องขอให้ประเทศต่าง ๆ รวมถึงออสเตรเลียให้ช่วยจัดหาพื้นที่ในการตั้งถิ่นฐานใหม่ให้แก่ผู้ลี้ภัยเหล่านี้ แต่ออสเตรเลียก็ได้ปฏิเสธการร้องขอโดยมีนัยยะถึง

⁴⁵ Tom Brown and Antje Missbach, "The boats may have 'stopped', but more refugees are stuck in limbo in Indonesia," 2016, <https://theconversation.com/the-boats-may-have-stopped-but-more-refugees-are-stuck-in-limbo-in-indonesia-56152>.

⁴⁶ Wahyuni Kartikasari, "Modern Migration Pattern in Indonesia: Dilemmas of Transit Country," *UNISCI Journal* (2020): 33 - 34, 53.

⁴⁷ United Nations Convention on the Law of the Sea, (1982).

⁴⁸ Modhy Mahardika Jufri, "Violations of International Law by the Government of Australia in Practice of Turn Back the Boat Management Policy for Asylum Seekers," *Journal Hukum Internasional* 14 (2017): 232, 2.

ความไม่ต้องการรับภาระจากอินโดนีเซีย⁴⁹ ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างอินโดนีเซียและออสเตรเลียจึงมีแนวโน้มเป็นการป้องปรามและการควบคุมพรมแดนมากกว่าการปกป้องผู้ลี้ภัย⁵⁰

การดำเนินนโยบายของออสเตรเลียค่อนข้างประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก เนื่องจากจำนวนผู้ลี้ภัยในออสเตรเลียลดลง แต่ในขณะเดียวกันก็ส่งผลให้ผู้ลี้ภัยในอินโดนีเซียเพิ่มมากขึ้น และอินโดนีเซียต้องรับภาระมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังอาจส่งผลให้ความตึงเครียดภายในอินโดนีเซียเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันอินโดนีเซียได้กักตัวผู้อพยพและผู้ขอลี้ภัยประมาณ 2,000 คนในศูนย์กักกันคนเข้าเมือง (immigration detention centres: IDCs) 13 แห่งทั่วประเทศ และวางแผนว่าจะสร้างสถานกักกันเพิ่มอีก 1 แห่ง เพื่อรองรับผู้คนให้ได้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การวางแผนจะสร้างสถานกักกันเพิ่มจะส่งผลให้ผู้อพยพที่เข้ามา มีแนวโน้มจะใช้เวลารุนแรงมากขึ้น เนื่องจากพวกเขาต้องอยู่ในสภาพที่เลวร้ายในสถานกักกัน⁵¹

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าออสเตรเลียได้มีความพยายามที่จะกดดันอินโดนีเซียให้รับภาระชาวโรฮิงจามากยิ่งขึ้น โดยเห็นได้จากการออกนโยบายต่าง ๆ ข้างต้น ที่ได้สกัดกั้นการอพยพของชาวโรฮิงจาที่ต้องการเดินทางเข้ามาในออสเตรเลีย และยังได้ผลักดันเรือของชาวโรฮิงจากลับไปอินโดนีเซีย การกระทำดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ออสเตรเลียได้พยายามกดดันให้อินโดนีเซียรับภาระ และกดดันให้อินโดนีเซียหาทางแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง อย่างไรก็ตาม แม้อินโดนีเซียวางแผนที่จะสร้างสถานกักกันเพิ่มอีก 1 แห่ง ในการรองรับผู้ลี้ภัย แต่ก็อาจจะไม่ใช่วิธีการแก้ไขที่ยั่งยืน เนื่องจาก

⁴⁹ Karen Hargrave, Sara Pantuliano, and Ahmed Idris, *Closing borders The ripple effects of Australian and European refugee policy: case studies from Indonesia, Kenya and Jordan*, 11.

⁵⁰ Nikolas Feith Tan, "The Status of Asylum Seekers and Refugees in Indonesia," *International Journal of Refugee Law* 28 (2016): 381, 3.

⁵¹"Australian immigration policy piles pressure on Indonesia," IRIN, 2014, accessed 19 May, 2021, <https://www.refworld.org/publisher,IRIN,,AUS,53b10a124,0.html>.

ท้ายที่สุดแล้วผู้อพยพที่เข้าไปอยู่ในสถานกักกันต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เลวร้าย และไม่ได้รับการปฏิบัติเหมือนกับพลเมืองของรัฐบาล

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น จะเห็นถึงการอพยพของชาวโรฮีนจาเข้ามาในอินโดนีเซียในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งมีสาเหตุมาจากการกระทำความรุนแรงของรัฐบาลเมียนมาต่อชาวโรฮีนจาในรัฐยะไข่ ส่งผลให้พวกเขาต้องอพยพเข้ามาในประเทศอินโดนีเซียและอีกหลายประเทศในภูมิภาคกระแอสังคมในอินโดนีเซียต่อการอพยพเข้ามาของชาวโรฮีนจามีท่าทีที่ต่อต้านและประณามการกระทำความรุนแรงของรัฐบาลเมียนมา ชาวอินโดนีเซียยังได้เรียกร้องให้รัฐบาลอินโดนีเซียพยายามจัดการปัญหาและเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการยุติความรุนแรงที่เกิดขึ้นต่อชาวโรฮีนจาด้วย อย่างไรก็ตาม ออสเตรเลียก็ได้พยายามกดดันอินโดนีเซียในการรับผู้ลี้ภัย โดยออสเตรเลียได้ดำเนินนโยบายในการสกัดกั้นผู้อพยพที่พยายามเข้ามาในออสเตรเลีย และผลก็กลับไปให้อินโดนีเซีย ส่งผลให้รัฐบาลอินโดนีเซียต้องรับภาระจากผู้ลี้ภัยมากยิ่งขึ้น และแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ดังนั้น เมื่อรัฐบาลต้องรับภาระมากยิ่งขึ้น ในบทต่อไปผู้วิจัยจะวิเคราะห์ถึงการจัดการปัญหาโรฮีนจาของอินโดนีเซีย เพื่อตอบคำถามวิจัยว่า รัฐบาลอินโดนีเซียจัดการกับกลุ่มชาวโรฮีนจาที่เดินทางเข้ามาในประเทศอย่างไร

บทที่ 3

การดำเนินการภายในประเทศของอินโดนีเซียเพื่อจัดการกับชาวโรฮิงจา

ในบทนี้ ผู้วิจัยต้องการอธิบายให้เห็นว่า เมื่อชาวโรฮิงจาอพยพเข้ามาในอินโดนีเซีย อินโดนีเซียมีการจัดการกับชาวโรฮิงจาที่อพยพเข้ามาอย่างไร และการเกิดกระแสต่อต้านรัฐบาลเมียนมาในอินโดนีเซีย รวมถึงอินโดนีเซียที่ได้รับแรงกดดันจากออสเตรเลียในประเด็นผู้ลี้ภัยอินโดนีเซียตอบสนองกระแสการต่อต้านและแรงกดดันนี้อย่างไร ดังนั้น เพื่อตอบคำถามดังกล่าว ผู้วิจัยจึงขอแบ่งการอธิบายออกเป็น 2 ส่วนหลักด้วยกันคือ หนึ่ง การจัดการปัญหาโรฮิงจาผ่านการทำให้เป็นประเด็นความมั่นคงภายในประเทศ และสอง ผลกระทบของการดำเนินการภายในต่อชาวโรฮิงจาที่อพยพเข้ามาในประเทศอินโดนีเซีย

3.1 การจัดการปัญหาโรฮิงจาผ่านการทำให้เป็นประเด็นความมั่นคงภายในประเทศ

ตามที่ได้กล่าวไปในช่วงต้นแล้วว่าอินโดนีเซียมิได้เป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย ปี ค.ศ. 1951 และพิธีสารว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย ปี ค.ศ. 1967 ดังนั้น อินโดนีเซียจึงไม่มีพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศในการรับผู้ลี้ภัยชาวโรฮิงจา และด้วยกฎหมายคนเข้าเมืองในฐานะรัฐที่ไม่ได้รับผู้อพยพให้อาศัยอยู่อย่างถาวร เขตแดนของอินโดนีเซียจึงไม่ได้มีไว้สำหรับผู้อพยพที่ต้องการเข้ามาตั้งถิ่นฐาน⁵² และแม้ว่า สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติจะมีนโยบายในการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน ผ่านการบูรณาการในท้องถิ่น (local integration) การเดินทางกลับประเทศบ้านเกิดโดยสมัครใจ (voluntary repatriation) และการตั้งถิ่นฐานใหม่ (resettlement)⁵³ แต่รัฐบาลอินโดนีเซียก็ยังปฏิเสธที่จะยอมรับการบูรณาการในท้องถิ่น และการ

⁵² Bilal Dewansyah, Wicaksana Dramanda, and Imam Mulyana, "Asylum Seekers in a Non-Immigrant State and the Absence of Regional Asylum Seekers Mechanism: A Case Study of Rohingya Asylum Seekers in Aceh-Indonesia and Asean Response," 342.

⁵³ UNHCR, "UNHCR policy on refugee protection and solutions in urban areas," (2009).

ตั้งถิ่นฐานใหม่ และเริ่มมีนโยบายเกี่ยวกับผู้ลี้ภัยที่เข้มงวดมากขึ้น เนื่องจากอินโดนีเซียได้ทำให้ผู้ลี้ภัยกลายเป็นประเด็นด้านอาชญากรรม และได้มีการกักขังผู้ลี้ภัยมากยิ่งขึ้น⁵⁴ อย่างไรก็ตาม การที่อินโดนีเซียได้พยายามทำให้ผู้ลี้ภัยกลายเป็นประเด็นอาชญากรรมและกักขังผู้ลี้ภัยสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามจัดการผู้ลี้ภัยโดยการทำให้เป็นประเด็นความมั่นคงผ่านการสร้างวาทกรรม “การย้ายถิ่นแบบไม่ปกติ” (irregular migration)⁵⁵ ที่หมายถึงการเคลื่อนย้ายของบุคคลที่เกิดขึ้นภายนอกกฎหมาย ข้อบังคับ หรือข้อตกลงระหว่างประเทศที่ควบคุมการเข้าออกจากรัฐต้นทาง รัฐทางผ่าน หรือรัฐปลายทาง⁵⁶ และด้วยกฎหมายคนเข้าเมือง ฉบับที่ 6 ปี ค.ศ. 2011 ไม่มีการอ้างถึง “ผู้แสวงหาที่ลี้ภัย” หรือ “ผู้ลี้ภัย” เพราะไม่ถือว่าเป็นประเภททางกฎหมายสำหรับวัตถุประสงค์ในการอพยพ ผู้ที่เข้ามาโดยไม่มีเอกสารยืนยันตัวตนก็จะถูกจับกุมและกักขัง⁵⁷ ดังนั้น การย้ายถิ่นแบบไม่ปกติจึงส่งผลให้ผู้ลี้ภัยกลายเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย โดยกลุ่มที่สนับสนุนผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัย อธิบายว่า “ในสายตาของรัฐบาล ผู้ลี้ภัยคือผู้หลบหนีเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายที่เป็นภาระของรัฐ และอาจเป็นภัยคุกคามต่ออธิปไตยและความมั่นคงของประเทศ”⁵⁸ ดังนั้น รัฐจึงกลัวการแฝงเข้ามาของการค้ามนุษย์ภายในรัฐซึ่งจะทำให้รัฐประสบกับความอ่อนแอ กล่าวคือ การเข้ามา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁵⁴ Karen Hargrave, Sara Pantuliano, and Ahmed Idris, *Closing borders The ripple effects of Australian and European refugee policy: case studies from Indonesia, Kenya and Jordan*, 9.

⁵⁵ Susan Kneebone, "The Bali Process and global refugee policy in the Asia-Pacific region," *Journal of Refugee Studies* 27, no. 4 (2014): 598.

⁵⁶ International Organization for Migration, "Glossary on Migration," (2, 2011).

⁵⁷ Antje Missbach, "Substituting immigration detention centres with "open prisons" in Indonesia: alternatives to detention as the continuum of unfreedom," *CITIZENSHIP STUDIES* 25 (2021): 228, 2.

⁵⁸ Karen Hargrave, Sara Pantuliano, and Ahmed Idris, *Closing borders The ripple effects of Australian and European refugee policy: case studies from Indonesia, Kenya and Jordan*, 9.

อย่างผิดกฎหมายของชาวโรฮิงจาโดยไม่มีเอกสารยืนยันตัวตน อาจนำมาซึ่งการกระทำที่ผิดกฎหมายภายในรัฐและอาจนำไปสู่การก่ออาชญากรรม⁵⁹

แม้ว่าชาวโรฮิงจาที่อพยพเข้ามาในอินโดนีเซียจะได้รับการช่วยเหลือจากชาวประมง ชาวบ้านในอาเจะห์ และรัฐบาลอินโดนีเซีย แต่การช่วยเหลือนั้นก็เกินไปอย่างจำกัด และเป็นความช่วยเหลือตามหลักมนุษยธรรมเท่านั้น ยิ่งไปกว่านั้นการปิดกั้นพื้นที่ในอินโดนีเซียเพื่อไม่ให้ผู้ลี้ภัยชาวโรฮิงจาอพยพเข้ามาถือเป็นเรื่องที่ยากลำบาก ด้วยลักษณะทางภูมิประเทศของประเทศ ในอีกด้านหนึ่ง รัฐบาลอินโดนีเซียพิจารณาถึงความสำคัญของความมั่นคงแห่งชาติด้วย⁶⁰ โดยอินโดนีเซียได้พยายามทำให้ปัญหาชาวโรฮิงจากลายเป็นประเด็นความมั่นคงภายในประเทศผ่านวิธีการต่าง ๆ ทั้งการกีดกันไม่ให้เข้าพื้นที่ การกักขัง การผลักดันออก เป็นต้น

อินโดนีเซียได้ทำให้ปัญหาโรฮิงจากลายเป็นประเด็นความมั่นคงภายในประเทศ โดยหากพิจารณาถึงการรักษาความมั่นคงแห่งชาติจากการแทรกซึมของผู้หลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายชาวโรฮิงจา รัฐบาลได้พยายามปิดกั้นไม่ให้ชาวโรฮิงจาเดินทางเข้ามาในพื้นที่โดยมีเป้าหมายที่จะปกป้องชาติของตนเอง เนื่องจากผู้ลี้ภัยผิดกฎหมายนั้นมีวัฒนธรรมแตกต่างจากคนส่วนใหญ่จึงถูกมองว่าเป็นภัยคุกคามต่อชาวอินโดนีเซีย นอกจากนี้ กองทัพอินโดนีเซียยังไม่อนุญาตให้ชาวโรฮิงจาเข้ามาในพื้นที่รัฐอาเจะห์หากไม่มีเอกสารยืนยันตัวตน การกระทำดังกล่าวเป็นการป้องกันไม่ให้ชาวโรฮิงจาเข้ามาในเขตแดนของอินโดนีเซีย แม้ในภายหลังรัฐบาลอินโดนีเซียจะให้ความช่วยเหลือโดยการส่งอาหารและน้ำไปบนเรือบรรทุกชาวโรฮิงจาที่อยู่ในทะเลมาเป็นระยะเวลายาวนาน แต่รัฐบาล

⁵⁹ Fadli Asyhari Lubis, "Indonesian Political Attitude Towards Humanitarian Conflict of Rohingya Ethnic in Myanmar," *International Journal on Social Science, Economics and Art* 10, no. 3 (2020): 123.

⁶⁰ Deasy Silvy Sari, Taufik Hidayat, and Aliyuna Pratisti, "Indonesian Government Policy on Rohingya Refugees," 6.

อินโดนีเซียก็ยังคงปฏิเสธไม่ให้เรือเข้ามาในเขตแดนของอินโดนีเซียโดยการไม่อนุญาตให้เรือผู้ลี้ภัยเข้ามาเทียบท่าที่ชายหาด⁶¹

นอกจากนี้ ในปี ค.ศ. 2015 รัฐบาลอินโดนีเซียยังพยายามที่จะผลักดันเรือที่บรรทุกผู้ลี้ภัยชาวโรฮิงจาและชาวบังคลาเทศที่เข้ามาใกล้ชายฝั่ง โดยอ้างว่าพวกเขาได้รับน้ำและอาหารจากทางรัฐบาลแล้ว และด้วยจุดหมายปลายทางเดิมของชาวโรฮิงจาไม่ใช่อินโดนีเซียแต่เป็นมาเลเซีย⁶² อย่างไรก็ตาม แม้อินโดนีเซียพยายามที่จะผลักดันเรือบรรทุกผู้ลี้ภัยชาวโรฮิงจาและชาวบังคลาเทศออกจากน่านน้ำของตน แต่ภายหลัง คนกลุ่มนี้ก็ได้รับการช่วยเหลือจากชาวประมงอาเจาะห์ และเข้ามาในประเทศโดยสามารถอาศัยอยู่ได้ชั่วคราว⁶³ รัฐบาลอินโดนีเซียได้ปฏิบัตินโยบายการกักขังผู้แสวงหาที่ลี้ภัยโดยสกัดกั้นคนที่พยายามจะเข้ามาหรือพยายามจะออกจากประเทศอย่างผิดกฎหมาย⁶⁴ โดย UNHCR รายงานว่าชาวโรฮิงจาจำนวน 792 คน ที่เข้ามาในอินโดนีเซีย รัฐบาลได้พยายามปฏิบัติกับชาวโรฮิงจาโดยการนำพวกเขาไปไว้ในศูนย์กักกันผู้อพยพ⁶⁵

ทั้งนี้ การปฏิบัตินโยบายการกักขังผู้แสวงหาที่ลี้ภัยของอินโดนีเซียนั้นเกิดจากแรงกดดันของออสเตรเลียเป็นหลัก เนื่องจาก “การปฏิบัติการรักษาอธิปไตยพรมแดน” ของออสเตรเลียที่เน้นไปที่การสกัดกั้นผู้แสวงหาที่ลี้ภัยที่ต้องการเดินทางเข้ามาในออสเตรเลีย ทำให้ผู้แสวงหาที่ลี้ภัยถูกผลักดันเรือ

⁶¹ Deasy Silvy Sari, Taufik Hidayat, and Aliyuna Pratisti, "Indonesian Government Policy on Rohingya Refugees," 2 - 6.

⁶² JON FERNQUEST, "Boat people pushed out to sea by Malaysia & Indonesia," 2015, <https://www.bangkokpost.com/learning/advanced/560335/boat-people-pushed-out-to-sea-by-malaysia-indonesia>.

⁶³ Karen Hargrave, Sara Pantuliano, and Ahmed Idris, *Closing borders The ripple effects of Australian and European refugee policy: case studies from Indonesia, Kenya and Jordan*, 9 - 10.

⁶⁴ Gramham Thom, "The May 2015 boat crisis: the Rohingya in Aceh," *Cosmopolitan Civil Societies Journal* 8 (2016): 48, 2.

⁶⁵ Chandra Purnama, Windy Dermawan, and Akmaluddin, "Indonesia's Role towards Myanmar in Assisting to Resolve the Humanitarian Crisis in Rohingya (2014-2018)," 210.

กลับไปอินโดนีเซีย⁶⁶ ซึ่งแม้ว่ารัฐบาลอินโดนีเซียจะพยายามผลักดันเรือของชาวโรฮิงจาและบังคลาเทศ ออกจากเขตแดนของตน แต่ภายหลังรัฐบาลก็ต้องรับชาวโรฮิงจาเข้ามาในเขตแดนของตนและให้อาศัยชั่วคราว เนื่องจากชาวโรฮิงจาได้รับการช่วยเหลือจากชาวประมง และชาวอาเจะห์ในพื้นที่ ตามที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น

ในปัจจุบัน อินโดนีเซียมีศูนย์กักกันคนเข้าเมืองถาวรจำนวน 13 แห่ง และมีสถานกักกันชั่วคราว 20 แห่ง ใน 12 จังหวัด โดยรวมกันแล้วสามารถรองรับผู้ลี้ภัยได้ราว 3,000 คน อย่างไรก็ตาม ผู้ลี้ภัยที่เข้ามาในอินโดนีเซียมีจำนวนมาก และรัฐบาลไม่ต้องการสร้างสถานกักกันเพิ่มขึ้นอีก จึงได้ใช้ทางเลือกอื่นในการกักขัง (alternatives to detention: ATD) ในรูปแบบของบ้านชุมชน ที่พักส่วนตัว ค่ายทหาร ฯลฯ⁶⁷ สำหรับผู้แสวงหาที่ลี้ภัยที่รวมถึงชาวโรฮิงจานั้นต้องใช้ชีวิตอยู่ในบ้านชุมชนที่เมืองมาแกซซาร์ และค่ายทหารในอาเจะห์ที่ถือว่ามีความปลอดภัยที่ดีกว่าในสถานกักกันผู้ลี้ภัย ซึ่งชาวโรฮิงจาสามารถที่จะเคลื่อนย้ายได้ภายในพื้นที่ที่กำหนด⁶⁸ นอกจากนี้ พวกเขายังได้รับการช่วยเหลือจากทั้ง องค์กรระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน และ NGOs มุสลิมในพื้นที่ รวมถึงชาวบ้านในพื้นที่จัดหาอาหาร น้ำ เสื้อผ้า และการรักษาพยาบาล อย่างไรก็ตาม แม้ชาวโรฮิงจาจะไม่ได้ถูกนำไปอยู่ในสถานกักกัน และได้อาศัยอยู่ในค่ายทหารชั่วคราว รวมถึงยังได้รับการช่วยเหลือจากคนในพื้นที่อาเจะห์ แต่พวกเขาก็ยังคงถูกจำกัดสิทธิต่าง ๆ ทั้งสิทธิในการทำงาน การรักษาพยาบาล และการเดินทาง เนื่องจากพวกเขาขาดการคุ้มครองทางกฎหมายจากรัฐบาล และพวกเขา

⁶⁶ Melissa Curley and Kahlia Vandyk, "The securitisation of migrant smuggling in Australia and its consequences for the Bali Process," *Australian Journal of International Affairs* 71, no. 1 (2017): 48.

⁶⁷ Antje Missbach, "Accommodating asylum seekers and refugees in Indonesia: From immigration detention to containment in "alternatives to detention", " *Refuge: Canada's Journal on Refugees/Refuge: revue canadienne sur les réfugiés* 33, no. 2 (2017): 35.

⁶⁸ Heru Susetyo and Paul Chambers, "Repatriation for Rohingya asylum seekers in Indonesia: a durable but almost impossible solution," 70.

เขายังถูกแบ่งแยกออกจากสังคมส่วนใหญ่ผ่านการให้อาศัยอยู่ในค่ายทหารในอาเจะห์ และที่สำคัญ
 รัฐบาลอินโดนีเซียยังคงปฏิเสธที่จะรับผิดชอบชาวโรฮีนจาในการให้อาศัยอยู่ในอินโดนีเซียอย่างถาวร
 เนื่องจากรัฐบาลยังคงเชื่อว่าการแก้ไขปัญหายังยั่งยืนสำหรับผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยที่เข้ามาใน
 อินโดนีเซียคือการส่งกลับถิ่นฐานเดิมและการตั้งถิ่นฐานใหม่ รัฐบาลอินโดนีเซียจึงได้เรียกร้องให้
 สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติดำเนินการลงทะเบียนและประเมินคำร้องขอลี้ภัย
 รวมถึงหาทางแก้ไขอย่างถาวรสำหรับการหาพื้นที่ในการรับผู้ลี้ภัยที่ไม่ใช่ในอินโดนีเซีย⁶⁹

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า รัฐบาลอินโดนีเซียได้มีการจัดการปัญหาโรฮีนจาที่อพยพ
 เข้ามาในอินโดนีเซียผ่านการทำให้ชาวโรฮีนจากลายเป็นประเด็นความมั่นคง โดยเห็นได้จากการที่
 อินโดนีเซียไม่ได้เป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย ปี ค.ศ. 1951 และพิธีสารว่าด้วย
 สถานภาพของผู้ลี้ภัย ปี ค.ศ. 1967 โดยเหตุผลสำคัญของการไม่ให้สัตยาบันในอนุสัญญาฯ และ
 พิธีสารฯ ดังกล่าว เนื่องจากรัฐบาลได้สร้างการรับรู้ว่าผู้ลี้ภัยเป็นภาระทางด้านเศรษฐกิจ และอาจทำ
 ให้เกิดความขัดแย้งภายในประเทศ รวมถึงการอ้างว่าเป็นประเด็นต่อความมั่นคงแห่งชาติ เช่น
 การค้ายา ที่มีการรับรู้และเข้าใจว่าการค้ายาจะมาพร้อมกับผู้แสวงหาที่ลี้ภัย และผู้แสวงหาที่ลี้ภัย
 บางคนก็เป็นคนก่อความขัดแย้งระหว่างประเทศที่ทำลายต่อความมั่นคงของรัฐบาล รวมถึง
 ชาวโรฮีนจาก็ถูกรัฐบาลมองว่าเป็นกลุ่มที่จะสร้างความคิดแบบหัวรุนแรง (radicalisation)
 ในอินโดนีเซียด้วยเช่นกัน⁷⁰ นอกจากนี้ หากพิจารณาตามกรอบแนวคิดกระบวนการประกอบสร้าง
 ประเด็นความมั่นคงของ Jef Huysmans จะเห็นได้ว่าการที่รัฐพยายามสกัดกั้นและผลักดันออก รวมถึง
 การกักขังชาวโรฮีนจา มันเป็นการทำให้ชาวโรฮีนจากลายเป็นประเด็นความมั่นคงซึ่งไม่ได้เกิดขึ้น

⁶⁹ Missbach, "Accommodating asylum seekers and refugees in Indonesia: From immigration detention to containment in "alternatives to detention"," 38 - 39.

⁷⁰ Penelope Mathew and Tristan Harley, "Refugee protection and regional cooperation in Southeast Asia: A fieldwork report," (2014): 15.

โดยธรรมชาติ แต่รัฐสร้างวาทกรรมของความอันตรายที่ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการปัญหา ชาวโรฮิงจาที่อพยพเข้ามาในอินโดนีเซีย โดยไม่ให้เกิดกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติของตนเอง นอกจากนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า การกักขังชาวโรฮิงจานั้นเป็นวิธีในการทำให้ชาวโรฮิงจากลายเป็นประเด็น ความมั่นคงชัดเจนที่สุด เนื่องจากการที่รัฐบาลให้ชาวโรฮิงจาอยู่ในค่ายทหารอาเจะห์นั้นเป็นความ พยายามของรัฐในการแยก (exclude) ชาวโรฮิงจาออกจากชาวอินโดนีเซียเพื่อให้รัฐสามารถจัดการ ปัญหาชาวโรฮิงจาได้ง่ายยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยจะอธิบายให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นในส่วนถัดไป

3.2 ผลกระทบของการดำเนินการภายในต่อชาวโรฮิงจาที่อพยพเข้ามาในประเทศอินโดนีเซีย

ตามที่ได้กล่าวไปแล้วว่ารัฐบาลอินโดนีเซียได้พยายามทำให้ประเด็นปัญหาโรฮิงจากลายเป็น ประเด็นความมั่นคงภายในประเทศ อินโดนีเซียได้จัดการกับผู้อพยพชาวโรฮิงจา ทั้งการไม่ให้เข้าพื้นที่ การกักขังชาวโรฮิงจา และการผลักเรือของชาวโรฮิงจาออกจากเขตแดน ซึ่งส่งผลกระทบอย่างมาก ต่อชาวโรฮิงจา สำหรับการไม่ให้เข้าพื้นที่และการพยายามที่จะผลักเรือของชาวโรฮิงจาออกจาก เขตแดน เห็นได้จากในวันที่ 11 พฤษภาคม ค.ศ. 2015 อินโดนีเซียได้ให้ความช่วยเหลือทางด้าน มนุษยธรรมแก่ชาวโรฮิงจา แต่ในขณะเดียวกันก็พยายามสกัดกั้นไม่ให้ชาวโรฮิงจาร่องเรือเข้ามาใน เขตแดน และพยายามที่จะผลักเรือของชาวโรฮิงจาออกจากพื้นที่ไปสู่ทะเลเพื่อมุ่งหน้าไปมาเลเซีย นอกจากนี้ เมื่อมุ่งหน้าไปมาเลเซียแล้ว รัฐบาลมาเลเซียเองก็ปฏิเสธที่จะรับชาวโรฮิงจาและได้ พยายามผลักเรือของชาวโรฮิงจาออกจากชายฝั่งของตนเช่นกัน⁷¹ การกระทำของอินโดนีเซียเป็นการ ทำให้ชาวโรฮิงจาต้องกลับไปเผชิญกับความเสี่ยงในทะเล เนื่องจากว่า การผลักชาวโรฮิงจาเพื่อให้ เดินทางไปมาเลเซียนั้น ไม่มีใครสามารถรับรองได้ว่ารัฐบาลมาเลเซียจะรับชาวโรฮิงจาเข้ามาใน เขตแดน และหากรัฐบาลมาเลเซียไม่รับพวกเขา ชาวโรฮิงจาก็จะร่องลอยอยู่ในทะเลอย่างไม่มี

⁷¹ "Southeast Asia: End Rohingya Boat Pushbacks," Human Rights Watch, 2015, accessed 2 July, 2021, <https://www.refworld.org/docid/5555ef374.html>.

จุดหมาย ซึ่งในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2015 มีชาวโรฮิงจาอย่างน้อย 70 คน ต้องเสียชีวิตบนเรือกลางทะเลอันดามัน⁷²

สำหรับการกักขังชาวโรฮิงจา ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชาวโรฮิงจามากที่สุด เนื่องจากว่าการที่รัฐบาลอินโดนีเซียได้นำชาวโรฮิงจาไปอาศัยอยู่ในชุมชนที่மாகซ์ซาร์ และค่ายทหารในอาเจห์ แม้ว่าพวกเขาจะมีอิสระในการเคลื่อนย้าย และมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีกว่าในศูนย์กักกันผู้ลี้ภัย แต่ในความเป็นจริงแล้ว พวกเขาต้องเผชิญกับการถูกจำกัดสิทธิต่าง ๆ ถูกทำให้แปลกแยกจากสังคม และถูกผลักให้กลายเป็นคนชายขอบในประเทศ เนื่องจากว่ารัฐบาลอินโดนีเซียยังคงเชื่อว่าการแก้ไขปัญหายั่งยืนที่สุดคือการส่งกลับประเทศบ้านเกิดหรือการไปตั้งถิ่นฐานใหม่ จึงปฏิเสธที่จะรับผิดชอบในการปกป้องชาวโรฮิงจาที่อพยพเข้ามาในอินโดนีเซีย⁷³ ดังนั้น การที่ชาวโรฮิงจาอาศัยอยู่ในชุมชนหรือค่ายทหารในอาเจห์พวกเขาต้องเผชิญกับปัญหาการเข้าถึงการรักษาพยาบาล การทำงาน และการเดินทางอย่างอิสระ

ในการเข้าถึงการรักษาพยาบาล ด้วยภาษาที่แตกต่างกันในการสื่อสารและค่าใช้จ่ายที่สูงเป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้าถึงการรักษาพยาบาล ซึ่งหน่วยงานที่สำคัญอย่างสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติและองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐานก็ให้ความช่วยเหลือที่เป็นไปอย่างจำกัด⁷⁴ โดยผู้ลี้ภัยในமாகซ์ซาร์ที่ได้ให้สัมภาษณ์กับ Mixed Migration Centre (MMC) กล่าวว่า

⁷² Lego, "Refuge for the Rohingya in Southeast Asia?," 243.

⁷³ Missbach, "Accommodating asylum seekers and refugees in Indonesia: From immigration detention to containment in "alternatives to detention"," 38.

⁷⁴ APRRN, *INDONESIA COUNTRY BRIEFING* (Bangkok, 2015).

“ฉันได้รับการดูแลจาก IOM แต่ภรรยาและแม่ยายของฉันต้องการได้รับการตรวจ ตอนนี้พวกเขาป่วย ฉันต้องซื้อยาอย่างเดียว และหากพวกเขาตาย ฉันก็ต้องจัดการคนเดียว”⁷⁵

คำสัมภาษณ์จากผู้ลี้ภัยคนดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานสำคัญอย่างองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน ไม่สามารถให้การดูแลด้านสุขภาพแก่ผู้ลี้ภัยได้อย่างทั่วถึงและเป็นไปอย่างจำกัด นอกจากนี้ พวกเขายังไม่สามารถทำงานที่ถูกกฎหมายได้ เนื่องจากรัฐบาลท้องถิ่นกลัวว่าอาจทำให้เกิดความขัดแย้งกันระหว่างผู้ลี้ภัยชาวโรฮิงจากับคนในท้องถิ่น สิ่งที่เกิดขึ้นทำให้พวกเขาไม่สามารถใช้ชีวิตแบบปกติอย่างคนทั่วไปได้⁷⁶ และไม่สามารถหาเงินมาเพื่อเลี้ยงชีพตนเองได้ โดยชาวโรฮิงจาในமாகัสซาร์คนหนึ่งได้เล่าถึงความยากลำบากในการเจรจาต่อรองค่าจ้างที่ยุติธรรมสำหรับงานของเขา

“ฉันบอกชาวอินโดนีเซีย ถ้ามีงานให้บอกฉัน ฉันต้องการกิน ก่อนหน้านี้พวกเขาปฏิเสธเพราะว่าฉันไม่มีใบอนุญาตในการทำงาน ฉันบอกพวกเขาว่าฉันได้เงินจาก UN จำนวน 35 ดอลลาร์สหรัฐต่อเดือน ซึ่งมันไม่เพียงพอสำหรับการเลี้ยงชีพของ 3 คน ฉันไม่ได้ทำงานทุกวัน ฉันได้รับงานเพียง 3 – 4 ครั้ง ต่อสัปดาห์ トラบเท่าที่พวกเขายังให้ฉัน 3.50 ดอลลาร์สหรัฐต่อวัน ฉันก็จะทำงาน”⁷⁷

คำสัมภาษณ์ของชาวโรฮิงจาในமாகัสซาร์สะท้อนให้เห็นว่าพวกเขาต้องเผชิญกับการใช้ชีวิตที่ยากลำบาก และไม่สามารถที่จะหาเงินมาเลี้ยงชีพตนเองได้เพียงพอ นอกจากนี้ การไม่สามารถทำงานอย่างถูกกฎหมายได้ส่งผลให้ชาวโรฮิงจาบางคนต้องหนีออกจากค่ายไปมาเลเซีย เนื่องจาก

⁷⁵ Bryony Lau, *A Transit Country No more: Refugees and Asylum Seekers in Indonesia*, The Mixed Migration Centre (MMC) (2021), 33.

⁷⁶ Lau, *A Transit Country No more: Refugees and Asylum Seekers in Indonesia*, 27.

⁷⁷ Lau, *A Transit Country No more: Refugees and Asylum Seekers in Indonesia*, 38.

มาเลเซียนั้นอนุญาตให้สามารถทำงานได้แม้ว่าจะเป็นแรงงานก็ตาม และพวกเขายังต้องเผชิญกับปัญหาทางด้านภาษาและการสื่อสารที่บ่อยครั้งทำให้เกิดความเข้าใจที่ผิดพลาดกับคนท้องถิ่น⁷⁸

อย่างไรก็ตาม การที่ชาวโรฮีนจาและผู้ลี้ภัยคนอื่น ๆ อาศัยอยู่ในชุมชนมากซ์ซาร์และค่ายทหารในอาจะห์ แท้จริงแล้วพวกเขายังขาดสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต ถูกแบ่งแยกออกจากสังคม และขาดทางเลือกในการกำหนดการดำเนินชีวิตของตนเอง พวกเขาถูกห้ามทำงาน ส่งผลให้พวกเขาไม่สามารถหาเงินได้อย่างถูกกฎหมาย และต้องพึ่งพาการช่วยเหลือจากองค์กรระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน และ NGOs ในพื้นที่⁷⁹ นอกจากนี้ แม้ว่าชาวโรฮีนจาและผู้ลี้ภัยอื่น ๆ จะมีอิสระในการเดินทาง แต่พวกเขาก็ได้รับอนุญาตให้สามารถเดินทางได้เพียงเล็กน้อย รวมถึงยังถูกตรวจตาและจับตามองอยู่ตลอด⁸⁰ และที่สำคัญการจะเดินทางได้ก็มีเงื่อนไขและข้อจำกัดต่าง ๆ เช่น เงิน เนื่องจากพวกเขาไม่สามารถทำงานที่ถูกกฎหมายได้ ดังนั้น พวกเขาจึงไม่มีเงินในการเดินทาง และแน่นอนว่าหากพวกเขาต้องการหลบหนีออกจากค่าย พวกเขาก็ไม่มีที่ไป เสี่ยงต่อการถูกขูดรีดแรงงานและถูกจับกุมซ้ำอีกครั้งหนึ่ง⁸¹ รวมถึงหากพวกเขาออกจากค่ายโดยไม่ได้รับอนุญาตเกิน 2 วัน พวกเขาจะถูกปิดกั้นการเข้ามาในค่าย และจะสูญเสียบริการต่าง ๆ ทั้งหมดที่เคยได้รับ⁸²

⁷⁸ Bilal Dewansyah, Wicaksana Dramanda, and Imam Mulyana, "Asylum Seekers in a Non-Immigrant State and the Absence of Regional Asylum Seekers Mechanism: A Case Study of Rohingya Asylum Seekers in Aceh-Indonesia and Asean Response," 357 - 58.

⁷⁹ Missbach, "Accommodating asylum seekers and refugees in Indonesia: From immigration detention to containment in "alternatives to detention"," 38 - 39.

⁸⁰ Missbach, "Substituting immigration detention centres with "open prisons" in Indonesia: alternatives to detention as the continuum of unfreedom," 230.

⁸¹ Missbach, "Accommodating asylum seekers and refugees in Indonesia: From immigration detention to containment in "alternatives to detention"," 38 - 39.

⁸² Missbach, "Substituting immigration detention centres with "open prisons" in Indonesia: alternatives to detention as the continuum of unfreedom," 230.

ผู้วิจัยเห็นว่าการกระทำดังกล่าวของรัฐบาลเป็นการพยายามป้องกันการบูรณาการในสังคมอินโดนีเซียและพยายามกีดกันชาวโรฮีนจาออกไป การที่รัฐบาลอินโดนีเซียให้ชาวโรฮีนจาอาศัยอยู่ในชุมชนมากซ์ซาร์และค่ายทหารในอาเจห์จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาการอพยพเข้ามาของชาวโรฮีนจาได้อย่างแท้จริง แต่เป็นการพยายามที่จะกักขังชาวโรฮีนจาให้อยู่ห่างจากสังคมอินโดนีเซียเสียมากกว่า ซึ่งการที่พวกเขาถูกบังคับให้อพยพออกจากเมียนมา พวกเขาต้องการแสวงหาชีวิตเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม แต่กลับกลายเป็นว่าพวกเขาต้องเผชิญกับชะตากรรมที่ไม่ต่างจากเดิมเลย ดังนั้น การกักขังชาวโรฮีนจาจึงเป็นวิธีการที่ผู้วิจัยมองว่าเป็นการพยายามทำให้ชาวโรฮีนจากลายเป็นประเด็นความมั่นคงมากที่สุด เนื่องจากชาวโรฮีนจาต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ในการอาศัยอยู่ในชุมชนและค่ายทหาร ทั้งปัญหาการเข้าถึงการรักษาพยาบาล การทำงาน และการเดินทาง ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการอาศัยอยู่ในพื้นที่หนึ่ง ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับชาวโรฮีนจาสะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลอินโดนีเซียนั้นพยายามที่จะแยกชาวโรฮีนจาออกจากชาวอินโดนีเซีย และพยายามที่จะทำให้ชาวโรฮีนจากลายเป็นประเด็นความมั่นคงผ่านการสร้าง “ความเป็นอื่น” (the Others) ที่ซึ่งแปลกแยกไปจากสังคมอินโดนีเซีย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่าอินโดนีเซียได้จัดการการอพยพเข้ามาของชาวโรฮีนจาโดยการพยายามทำให้ปัญหาโรฮีนจากลายเป็นประเด็นความมั่นคงภายในประเทศ เนื่องจากอินโดนีเซียมองว่าปัญหาโรฮีนจานั้นกระทบต่อความมั่นคงของอินโดนีเซีย อินโดนีเซียจึงได้พยายามสกัดกั้นการเข้ามาในพื้นที่ การกักขัง และผลักเรือบรรทุกชาวโรฮีนจาออกจากเขตแดนของอินโดนีเซีย และแม้ว่าในภายหลังจะให้การช่วยเหลือชาวโรฮีนจาโดยการให้อาศัยอยู่ในพื้นที่ได้อย่างชั่วคราวในชุมชนมากซ์ซาร์และค่ายทหารในอาเจห์ แต่การกระทำดังกล่าวเป็นความพยายามที่จะแยกชาวโรฮีนจาออกจากชาวอินโดนีเซียเพื่อที่อินโดนีเซียจะได้จัดการปัญหาได้ง่ายยิ่งขึ้น การกระทำดังกล่าวส่งผล

กระทบต่อชาวโรฮีนจาอย่างมาก เนื่องจากการที่พวกเขาถูกบังคับให้อพยพออกจากเมียนมา พวกเขาต้องการแสวงหาชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม แต่การเข้ามาอาศัยอยู่ในอินโดนีเซียพวกเขากลับต้องเผชิญกับการถูกเลือกปฏิบัติในการไม่ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน ทั้งการเข้าถึงการรักษาพยาบาล การทำงาน และการเดินทาง ดังนั้น ท้ายที่สุดแล้วชาวโรฮีนจาก็ไม่ได้รับชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม แต่กลับต้องทนทุกข์ทรมานจากการอาศัยอยู่ในอินโดนีเซีย

บทที่ 4

การจัดการปัญหาวิกฤตการณ์ชาวโรฮิงจาของอินโดนีเซียในเวทีระหว่างประเทศ

ในบทนี้ผู้วิจัยต้องการอธิบายให้เห็นว่า หลังจากที่อินโดนีเซียได้จัดการปัญหาโรฮิงจาที่อพยพเข้ามาในประเทศผ่านการทำให้เป็นประเด็นความมั่นคงภายในประเทศ อินโดนีเซียยังได้พยายามจัดการปัญหาโรฮิงจาที่อพยพเข้ามาในประเทศผ่านการทำให้เป็นประเด็นความมั่นคงระหว่างประเทศด้วย ดังนั้น ในบทนี้ผู้วิจัยจึงขออธิบายโดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ หนึ่ง การจัดการปัญหาโรฮิงจาผ่านการทำให้เป็นประเด็นความมั่นคงระหว่างประเทศ และ สอง ผลกระทบของการดำเนินการในเวทีระดับระหว่างประเทศต่อชาวโรฮิงจา

4.1 การจัดการปัญหาโรฮิงจาผ่านการทำให้เป็นประเด็นความมั่นคงระหว่างประเทศ

ในช่วง 20 ปี ที่ผ่านมาอินโดนีเซียได้เริ่มพัฒนาบทบาทของตนเองในฐานะประเทศที่ต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตยในระดับภูมิภาค⁸³ เนื่องจากว่าการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ลี้ภัยได้ผลักดันประเด็นวิกฤตการณ์โรฮิงจากลายเป็นประเด็นระดับภูมิภาคและกลายเป็นสาเหตุของปัญหาในภูมิภาคที่ไม่ได้ส่งผลต่อแค่อินโดนีเซียเท่านั้น แต่มันกลายเป็นวิกฤตการณ์ต่อประเทศรอบ ๆ เมียนมาด้วย⁸⁴ ดังนั้น อินโดนีเซียจึงพยายามทำให้ประเด็นวิกฤตการณ์โรฮิงจากลายเป็นประเด็นความมั่นคงระหว่างประเทศเพื่อที่จะต้องการดึงตัวแสดงต่าง ๆ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาโรฮิงจาและแบ่งเบาภาระที่อินโดนีเซียต้องแบกรับ โดยเห็นได้จากการที่อินโดนีเซียได้พยายามแสดงบทบาทเป็นผู้นำในเวทีอาเซียน และกระบวนการบาห์ลี

⁸³ Stange, "Muslim Solidarity and the Lack of Effective Protection for Rohingya Refugees in Southeast Asia," 9.

⁸⁴ Asep Setiawan and Hamka Hamka, "Role of Indonesian Humanitarian Diplomacy toward Rohingya Crisis in Myanmar" (paper presented at the 2nd International Conference on Social Sciences, ICSS, Jakarta, 2019), 7.

4.1.1 การจัดการปัญหาโรฮิงจาผ่านเวทีอาเซียน

สถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในรัฐยะไข่ อินโดนีเซียมีความกังวลต่อปัญหาวิกฤตการณ์โรฮิงจาเป็นอย่างมาก โดยเห็นจากการที่อินโดนีเซียพยายามหิบบกประเด็นปัญหาโรฮิงจาเข้าสู่เวทีระหว่างประเทศ ในปี ค.ศ. 2012 ประธานาธิบดีของอินโดนีเซีย ซูซีโล บัมบัง ยูโดโยโน มองว่าวิกฤตดังกล่าวเป็นโอกาสที่อินโดนีเซียจะได้แสดงบทบาทผู้นำในการเจรจาพหุภาคีต่าง ๆ โดยเขาได้พยายามเรียกร้องให้องค์การระหว่างประเทศอย่าง องค์การความร่วมมืออิสลาม (OIC) ประชาคมอาเซียน (ASEAN) และ สหประชาชาติ (UN) จัดการปัญหาและให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมในรัฐยะไข่⁸⁵ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประชาคมอาเซียน ยูโดโยโนเริ่มตระหนักว่าอินโดนีเซียนั้นเผชิญกับข้อจำกัดในการช่วยเหลือการแก้ไขวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในรัฐยะไข่ ดังนั้น อินโดนีเซียจึงพยายามเข้ามา มีบทบาทสำคัญตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นในเวทีระดับนานาชาติ และพยายามที่จะดึงตัวแสดงอื่น ๆ เข้ามา เกี่ยวพันในการแก้ไขปัญหาโรฮิงจาทั้งในด้านทวิภาคีและพหุภาคี โดยอินโดนีเซียพยายามช่วย เมียนมาแก้ไขปัญหในประเทศและพยายามเสนอนโยบายในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่าง แข็งขันในเวทีอาเซียน⁸⁶

ในเวทีอาเซียน อินโดนีเซียได้สถาปนาตนเองเป็น “ผู้นำ” เพื่อที่จะสามารถให้คำแนะนำ เกี่ยวกับการดำเนินการของอาเซียนและเสนอนโยบายที่ควรปฏิบัติผ่านการเจรจาทางการทูตและการ จัดประชุม อินโดนีเซียได้พยายามดำเนินการเจรจาด้านการทูตกับเมียนมา และพยายามดึงสมาชิก อาเซียนเข้ามาเกี่ยวพันในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมในรัฐยะไข่ ด้วยเหตุผลที่ว่าเมียนมาก็ เป็นสมาชิกอาเซียนเช่นกัน ดังนั้น สถานการณ์ในรัฐยะไข่จึงต้องได้รับการช่วยเหลือโดยต้องไม่เข้าไป

⁸⁵ IPAC Report, *Indonesia and the Rohingya Crisis* (29 June 2018), 2 - 3.

⁸⁶ Indah Mustika Permata, Nadya Hijrah D., and Anita A. Sinulingga, "Humanitarian Diplomacy: Indonesia's Response Toward Rohingya Humanitarian Crisis," *Journal of Diplomacy and International Studies* 2, no. 01 (2019): 5.

ยุ่งเกี่ยวกับปัญหาภายในของประเทศสมาชิก⁸⁷ และที่สำคัญอินโดนีเซียยังมีบทบาทในการเชิญชวนให้อาเซียนเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ด้านมนุษยธรรมชาวโรฮิงจาโดยเน้นการแสดงผ่านสุนทรพจน์ต่าง ๆ และจัดการประชุมในระดับอาเซียน อินโดนีเซียพยายามจัดให้มีการหารือกับสมาชิกอาเซียน ในระดับอาเซียนและการหารือทวิภาคีกับประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน⁸⁸ โดยเห็นได้จากสุนทรพจน์ของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 31 ที่กรุงมะนิลา เขากล่าวว่า “พวกเราทุกคนต่างกังวลเกี่ยวกับวิกฤตการณ์ด้านมนุษยธรรมในรัฐยะไข่ พวกเราเข้าใจถึงความซับซ้อนที่อยู่เบื้องหลังวิกฤตนี้ แต่เราไม่สามารถนิ่งเฉยได้” และ “อาเซียนควรจะเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญห เราจะต้องพิสูจน์ให้โลกเห็นว่าเราสามารถจัดการกับปัญหาของตนเองได้”⁸⁹ คำกล่าวของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงการแสดงบทบาทนำในอาเซียนต่อการช่วยเหลือการแก้ไขวิกฤตการณ์ด้านมนุษยธรรมชาวโรฮิงจา

อย่างไรก็ตาม การแสดงบทบาทนำของอินโดนีเซียเริ่มต้นชัดเจนตั้งแต่ ปี ค.ศ. 2009 อินโดนีเซียได้มีบทบาทนำในการส่งเสริมการก่อตั้งคณะกรรมการสิทธิระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights: AICHR) โดยหวังว่าจะกลายเป็นตัวขับเคลื่อนในการแก้ไขปัญหาในอาเซียน ซึ่งรวมถึงวิกฤตการณ์ด้านมนุษยธรรมชาวโรฮิงจาด้วย แต่อย่างไรก็ตาม การก่อตั้งคณะกรรมการฯ ในช่วงแรกกลับไม่ประสบความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ โดยทำได้เพียงแค่การสนับสนุนสิทธิมนุษยชนในภูมิภาค แต่ไม่ได้ปกป้องผู้คนที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน เนื่องจากหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในของอาเซียน ที่ซึ่งปกป้องรัฐสมาชิกจาก

⁸⁷ Setiawan and Hamka, "Role of Indonesian Humanitarian Diplomacy toward Rohingya Crisis in Myanmar," 8.

⁸⁸ Chandra Purnama, Windy Dermawan, and Akmaluddin, "Indonesia's Role towards Myanmar in Assisting to Resolve the Humanitarian Crisis in Rohingya (2014-2018)," 213.

⁸⁹ ADINDA PUTRI, "Jokowi Urges Asean Countries to Unite to Solve Rohingya Crisis," The Jakarta Globe, 2017, <https://jakartaglobe.id/news/jokowi-urges-asean-countries-unite-solve-rohingya-crisis/>.

การแทรกแซงกิจการภายในของรัฐสมาชิกอื่น รวมถึงปิดกั้นประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนด้วย⁹⁰ และที่สำคัญความพยายามของอินโดนีเซียในการเป็นผู้นำในเวทีอาเซียน และพยายามเรียกร้องให้รัฐสมาชิกช่วยแก้ไขปัญหาโรฮิงจา นั้นไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 2012 การประชุมอาเซียนกลับไม่มีการกล่าวถึงการจัดการปัญหาโรฮิงจาอย่างเฉพาะเจาะจง และไม่มีสมาชิกอาเซียนใดที่กล้าท้าทายเมียนมา รวมถึงความพยายามของอาเซียนในการที่จะถกเถียงต่อวิกฤตการณ์โรฮิงจา กับเมียนมา กลับไม่มีการพูดถึงคำว่า “โรฮิงจา” ในวาระการประชุมเลย⁹¹ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเมียนมาก็เป็นหนึ่งในสมาชิกอาเซียน และอาเซียนต้องยึดหลักฉันทามติ รวมถึงหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายใน ทำให้สมาชิกอาเซียนไม่สามารถวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของรัฐสมาชิกได้ ซึ่งรวมถึงประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วย⁹²

จนกระทั่งในปี 2015 อินโดนีเซียเริ่มแสดงจุดยืนอย่างแข็งขันมากยิ่งขึ้นต่อการปกป้องชาวโรฮิงจา อินโดนีเซียได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินนโยบาย “การปฏิสัมพันธ์สร้างสรรค์ (constructive engagement)”⁹³ ที่มีเป้าหมายในการช่วยเหลือให้รัฐบาลหนึ่งค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงโดยปราศจากการคว่ำบาตรโดยใช้วิธีการปรึกษาหารือในระดับทวิภาคีและพหุภาคี โดยอินโดนีเซียได้ใช้นโยบายดังกล่าวในการเปิดเวทีการสนทนากับเมียนมาในประเด็นวิกฤตการณ์โรฮิงจาในระดับทวิภาคี แต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินนโยบายดังกล่าวก็ยังคงไม่เพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์โรฮิงจาได้เมื่อรัฐนั้นเป็นผู้กระทำให้เกิดวิกฤตการณ์ด้านมนุษยธรรมเสียเอง เนื่องจากรัฐสมาชิกยังคง “เพิกเฉย (turn blind eyes)” ต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้น และไม่กล้าที่จะเผชิญกับการถกเถียง

⁹⁰ Stange, "Muslim Solidarity and the Lack of Effective Protection for Rohingya Refugees in Southeast Asia," 9.

⁹¹ Heru Susetyo and Paul Chambers, "Repatriation for Rohingya asylum seekers in Indonesia: a durable but almost impossible solution," 77.

⁹² Tobing, "The Limits and Possibilities of the ASEAN Way: The Case of Rohingya as Humanitarian Issue in Southeast Asia," 161.

⁹³ Richa Shivakoti, "ASEAN's Role in the Rohingya Refugee Crisis," *General articles* (10/01 2017): 76.

ประเด็นดังกล่าว⁹⁴ และในปี ค.ศ. 2017 เหตุการณ์ในรัฐยะไข่ก็ได้ปะทุขึ้นอีกครั้ง อินโดนีเซียได้พยายามเรียกร้องในประเด็นโรฮิงจาผ่านทาง การทูต โดยประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ได้ส่งรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศ Retno Marsudi ไปพบกับ นางอองซาน ซูจี ที่เมียนมา เพื่อพยายามโน้มน้าวให้เมียนมาหยุดการกระทำ ความรุนแรงต่อชาวโรฮิงจา⁹⁵ ในการหารือครั้งนี้ Retno Marsudi ได้ยื่นข้อเสนอต่อเมียนมาในชื่อ “Formula 4 + 1” สำหรับการฟื้นฟูสันติภาพและอนุญาตให้เข้าถึงความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมได้ทันที โดยมี 4 องค์ประกอบหลักคือ 1. ฟื้นฟูเสถียรภาพและความมั่นคง 2. ยับยั้งชังใจและไม่ใช้ความรุนแรง 3. ปกป้องผู้คนทุกคนในรัฐยะไข่โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติและศาสนา และ 4. ความสำคัญของการเข้าถึงความช่วยเหลือทางมนุษยธรรม การใช้วิธีการทูตดังกล่าวของอินโดนีเซียประสบความสำเร็จ โดยไม่เพียงแต่อินโดนีเซียที่ได้รับอนุญาตให้มีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรม อาเซียนก็ได้รับอนุญาตด้วยเช่นกัน⁹⁶

ในปี 2018 อินโดนีเซียเริ่มประสบความสำเร็จในการนำประเด็นโรฮิงจาเข้าในวาระการประชุมอย่างเป็นทางการในการประชุมคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชนถึง 2 ครั้ง และยังสามารถนำเข้าวาระการประชุมหารืออย่างไม่เป็นทางการถึง 3 ครั้ง ด้วยกัน⁹⁷ การพยายามแสดงบทบาทนำของอินโดนีเซียนั้นประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์โรฮิงจา โดยเริ่มจากการพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นโรฮิงจาสู่ความสำเร็จในการยกระดับและเป็นผู้ดำเนินการเฝ้าสังเกตปัญหาโรฮิงจาในระดับอาเซียน ความพยายามทั้งหมดถูกผลักดันโดยอินโดนีเซียใน

⁹⁴ Tobing, "The Limits and Possibilities of the ASEAN Way: The Case of Rohingya as Humanitarian Issue in Southeast Asia," 149 - 64.

⁹⁵ Yukiko Nishikawa, "The reality of protecting the Rohingya: An inherent limitation of the responsibility to protect," *Asian Security* 16, no. 1 (2020): 97.

⁹⁶ Nabilla Syahaya Putri Aryani, "Constructive Engagement as Indonesia's Foreign Policy Strategy in Promoting Democratization in Myanmar," *Indonesian Journal of International Relations* 3 (2019): 13 - 14, 2.

⁹⁷ Chandra Purnama, Windy Dermawan, and Akmaluddin, "Indonesia's Role towards Myanmar in Assisting to Resolve the Humanitarian Crisis in Rohingya (2014-2018)," 216.

ระดับอาเซียนเพื่อโน้มน้าวสมาชิกอาเซียนให้มีการหารือเกี่ยวกับปัญหาวิกฤตการณ์โรฮิงจาภายในประเทศ ดังนั้น อินโดนีเซียจึงประสบความสำเร็จในการเป็นผู้นำในอาเซียนต่อการช่วยเหลือปัญหาโรฮิงจาในอาเซียน⁹⁸ แต่อย่างไรก็ตาม ความพยายามของอินโดนีเซียในการทำให้ปัญหาโรฮิงจากลายเป็นประเด็นความมั่นคงในเวทีอาเซียนกลับไม่ประสบความสำเร็จ และไม่สามารถโน้มน้าวให้อาเซียนแก้ไขปัญหาโรฮิงจาได้ เนื่องจากอาเซียนยังคงประสบกับข้อจำกัดจากการยึดมั่นใน “วิถีอาเซียน” ที่ให้ความสำคัญต่อการเคารพอธิปไตย และการไม่แทรกแซงกิจการภายในระหว่างกัน การยึดมั่นในหลักดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของ “วิถีอาเซียน” ที่ทำให้อาเซียนไม่สามารถยื่นหยัดต่อประเด็นละเอียดอ่อนที่เกิดขึ้นในภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นปัญหาโรฮิงจา⁹⁹

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าอินโดนีเซียได้พยายามหิบบกประเด็นปัญหาโรฮิงจาเข้าสู่เวทีอาเซียนมาโดยตลอด แม้ว่าอินโดนีเซียจะไม่ประสบความสำเร็จในการทำให้อาเซียนเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาโรฮิงจาได้ แต่การกระทำของอินโดนีเซียสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามที่จะทำให้ปัญหาโรฮิงจากลายเป็นประเด็นความมั่นคงในระดับระหว่างประเทศ เพื่อที่จะให้รัฐสมาชิกเข้ามาช่วยจัดการแก้ไขปัญหาและเพื่อให้รัฐสมาชิกรับรู้ว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาระดับภูมิภาคที่จะส่งผลกระทบต่อทุกประเทศในภูมิภาคนี้ กล่าวคืออินโดนีเซียพยายามทำรัฐสมาชิกรับรู้ว่าปัญหาโรฮิงจาเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงร่วมกัน

4.1.2 การจัดการปัญหาโรฮิงจาผ่านกระบวนการบาทลี

นอกจากเวทีอาเซียนแล้ว อินโดนีเซียยังได้พยายามที่จะผลักดันวิกฤตการณ์โรฮิงจาให้เป็นประเด็นความมั่นคงระหว่างประเทศผ่านกระบวนการบาทลี กระบวนการบาทลีเกิดขึ้นในปี

⁹⁸ Chandra Purnama, Windy Dermawan, and Akmaluddin, "Indonesia's Role towards Myanmar in Assisting to Resolve the Humanitarian Crisis in Rohingya (2014-2018)," 216 - 17.

⁹⁹ Tobing, "The Limits and Possibilities of the ASEAN Way: The Case of Rohingya as Humanitarian Issue in Southeast Asia," 161 - 62.

ค.ศ. 2002 โดยมีเป้าหมายสำคัญคือการสร้างความตระหนักในภูมิภาคถึงผลกระทบของการลักลอบคนเข้าเมือง การค้ามนุษย์ และอาชญากรรมข้ามชาติ รวมถึงยังเป็นเวทีสำหรับการเจรจानโยบาย การแบ่งปันข้อมูล และความร่วมมือในทางปฏิบัติเพื่อจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในภูมิภาค¹⁰⁰ กระบวนการบาหลีมินโดนีเซียและออสเตรเลียเป็นประธานร่วม มีสมาชิกทั้งหมด 49 สมาชิก โดยประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมดเป็นสมาชิกของกระบวนการบาหลี่ รวมถึงองค์การระหว่างประเทศอย่างสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) และ องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ก็เป็นสมาชิกด้วย¹⁰¹

หลังการก่อตั้งกระบวนการบาหลี่ เกิดการประชุมอย่างเป็นทางการครั้งแรกในปี ค.ศ. 2002 โดยช่วงเริ่มแรกกระบวนการบาหลี่เน้นไปที่ความพยายามในการพัฒนาการจัดการชายแดนของประเทศสมาชิกและเพิ่มความเข้มแข็งของขีดความสามารถในการควบคุมของรัฐ เช่น การบังคับใช้กฎหมาย แต่ในภายหลังก็ให้ความสำคัญกับประเด็นการลักลอบคนเข้าเมือง การค้ามนุษย์ และการเคลื่อนย้ายแบบไม่ปกติ¹⁰² อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี ค.ศ. 2002 – 2008 จำนวนของผู้ลี้ภัยเริ่มลดน้อยลงจึงทำให้กระบวนการบาหลี่ไม่มีบทบาทมากนัก แต่ในปี ค.ศ. 2009 จำนวนผู้ลี้ภัยเพิ่มมากขึ้นในภูมิภาค จึงทำให้กระบวนการบาหลี่เพิ่มประเด็นความมั่นคงโดยเน้นไปที่อาชญากรรมข้ามชาติ

¹⁰⁰ "About the Bali Process," accessed 13 June, 2021, <https://www.baliprocess.net/>.

¹⁰¹ Masitoh Indriani and Amira Paripurna, "Biometric Data Sharing in Addressing Irregular Migration and Security Issues within The Bali Process Framework for Indonesia and ASEAN Member States," *Journal of Southeast Asian Human Rights* 4, no. 2 (2020): 457.

¹⁰² Anis Widyawati, "Handling Policies of Assylum Seekers in Indonesia," *South East Asia Journal of Contemporary Business, Economics and Law* 12, no. 4 (2017): 16.

และเพิ่มการยับยั้งผู้แสวงหาที่ลี้ภัยมากยิ่งขึ้น¹⁰³ ซึ่งรวมถึงการอพยพของชาวโรฮิงจาด้วยที่ทำให้กระบวนการบาห์ลีเริ่มมีบทบาทเด่นชัดมากยิ่งขึ้น¹⁰⁴

ทั้งนี้ อินโดนีเซียได้พยายามที่จะเข้ามาแสดงบทบาทผู้นำในกระบวนการบาห์ลีด้วย เนื่องจากในช่วงเดือน มกราคม - กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2009 เป็นช่วงที่ชาวโรฮิงจาเริ่มอพยพเข้ามาในอินโดนีเซีย ดังนั้น อินโดนีเซียจึงได้พยายามใช้กลไกกระบวนการบาห์ลีในการแสดงบทบาทผู้นำและพยายามดึงตัวแสดงอื่น ๆ เข้ามาแก้ไขปัญหาโรฮิงจา ซึ่งเห็นได้จากที่อินโดนีเซียได้พยายามใช้กลไกการประชุมระดับรัฐมนตรีครั้งที่ 3 ของกระบวนการบาห์ลี ที่เกิดขึ้นในวันที่ 14 - 15 เมษายน ค.ศ. 2009 เพื่อหยิบยกประเด็นวิกฤตการณ์ชาวโรฮิงจาในการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหา แต่อย่างไรก็ตาม คณะผู้แทนเมียนมาก็ยืนยันว่าจะเข้าร่วมก็ต่อเมื่อประเด็นปัญหาโรฮิงจาจะไม่อยู่ในวาระการประชุมอย่างเป็นทางการ¹⁰⁵

อินโดนีเซียเริ่มเข้ามามีบทบาทมากยิ่งขึ้นในการกำหนดวาระของกระบวนการบาห์ลี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี ค.ศ. 2013 อินโดนีเซียริเริ่มการประชุมรัฐมนตรีพิเศษที่กรุงจาการ์ตา โดยมีสมาชิกจากกระบวนการบาห์ลีทั้งหมด 13 สมาชิก ซึ่งรวมถึงออสเตรเลียด้วย และมีเป้าหมายที่จะมุ่งเน้นและเสริมสร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างสมาชิกกระบวนการบาห์ลีโดยยึดมั่น 4 เสาหลักของความร่วมมือในการลักลอบแรงงานข้ามชาติคือ 1. การป้องกัน 2. การตรวจจับ 3. การปกป้อง และ 4. การดำเนินคดี¹⁰⁶ การประชุมดังกล่าวส่งผลให้เกิด “ปฏิญญาจาการ์ตา (Jakarta Declaration)” ที่เน้นไปที่ความพยายามดำเนินการเพื่อรับมือกับปัญหาการย้ายถิ่นแบบไม่ปกติ

¹⁰³ Kneebone, "The Bali Process and global refugee policy in the Asia-Pacific region," 601.

¹⁰⁴ Susan Kneebone, "Australia as a powerbroker on refugee protection in Southeast Asia: The relationship with Indonesia," *Refugee: Canada's Journal on Refugees* 33, no. 1 (2017): 36.

¹⁰⁵ IPAC Report, *Indonesia and the Rohingya Crisis*, 2.

¹⁰⁶ Melissa Curley and Kahlia Vandyk, "The securitisation of migrant smuggling in Australia and its consequences for the Bali Process," 49 - 50.

ซึ่งรวมถึงผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยผ่านเสาหลักข้างต้น¹⁰⁷ ทั้งนี้ การที่อินโดนีเซียได้จัดประชุมรัฐมนตรีพิเศษที่กรุงจาการ์ตา แสดงให้เห็นว่าอินโดนีเซียนั้นเล็งเห็นถึงปัญหาผู้อพยพที่เพิ่มมากขึ้นในภูมิภาค ซึ่งรวมถึงการอพยพของชาวโรฮีนจาที่เข้ามาในอินโดนีเซียด้วย ดังนั้น อินโดนีเซียจึงพยายามที่จะแสดงบทบาทผู้นำในกระบวนการบาห์ลี ซึ่งได้ท้าทายต่อการครอบงำของออสเตรเลียที่ก่อนหน้านี้ไม่มีสมาชิกไหนกล้าโต้แย้งวาระการประชุมที่ออสเตรเลียเป็นคนกำหนด เนื่องจากอิทธิพลทางการเงินของออสเตรเลียที่คอยสนับสนุนอยู่¹⁰⁸ โดยในปี 2011 – 2012 ออสเตรเลียได้สนับสนุนเงินจำนวน 23.8 ล้านดอลลาร์ออสเตรเลีย สำหรับมาตรการความมั่นคงต่อต้านการค้ามนุษย์ และสนับสนุนเงินอีก 9 ล้านดอลลาร์ออสเตรเลีย สำหรับการสนับสนุนกระบวนการบาห์ลีและให้ทุนตำแหน่งเอกอัครราชทูตด้านการค้ามนุษย์กรมการต่างประเทศและการค้า¹⁰⁹

อย่างไรก็ตาม ในปี ค.ศ. 2016 รัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศของอินโดนีเซีย Retno Marsudi ได้เปิดการประชุมกระบวนการบาห์ลี และกล่าวอย่างชัดเจนว่า กระบวนการบาห์ลีที่ก่อตั้งมานานกว่า 14 ปี เพื่อจัดการปัญหาการค้ามนุษย์นั้น “ไม่สามารถจัดการกับการเคลื่อนย้ายของผู้ย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติในทะเลอันดามันและอ่าวเบงกอลได้” Retno Marsudi กล่าวว่าจำเป็นต้องมีกลไกใหม่ที่จะช่วยให้สมาชิกสามารถแก้ไขปัญหาโดยรวม ในลักษณะที่จะ “สร้างสมดุลระหว่างการบังคับใช้กฎหมาย การคุ้มครองเหยื่อ และการตอบสนองด้านมนุษยธรรม” และยังเน้นย้ำถึงความจำเป็น “ในการจัดการกับต้นเหตุเพื่อบรรลุลการแก้ไขอย่างยั่งยืน” โดยปราศจากการเรียกร้องสัญชาติของชาวโรฮีนจา¹¹⁰ ซึ่งการกล่าวของ Retno Marsudi แสดงให้เห็นถึงความล้มเหลวของ

¹⁰⁷ Widyawati, "Handling Policies of Assylum Seekers in Indonesia," 16.

¹⁰⁸ Melissa Curley and Kahlia Vandyk, "The securitisation of migrant smuggling in Australia and its consequences for the Bali Process," 50.

¹⁰⁹ Joseph H Douglas and Andreas Schloenhardt, *Combating Migrant Smuggling with Regional Diplomacy: An Examination of the Bali Process*, The University of Queensland (2012), 10 - 11.

¹¹⁰ IPAC Report, *Indonesia and the Rohingya Crisis*, 4.

กระบวนการบาทลีที่ไม่สามารถจัดการปัญหาผู้ย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติได้ โดยเห็นได้จากภายหลังวิกฤตการณ์ “Boat Crisis” ในปี ค.ศ. 2015 กระบวนการบาทลีไม่สามารถตอบสนองต่อวิกฤตการณ์ดังกล่าวได้อย่างทันที และแทบจะไม่มี ความพยายามในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยอดีตรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศของอินโดนีเซีย Hassan Wirajuda ได้วิพากษ์ว่า กระบวนการบาทลีไม่สามารถตอบสนองต่อประเด็นโรฮิงจาได้อย่างเพียงพอ เนื่องจากผลประโยชน์ที่แตกต่างกันระหว่างสมาชิก ซึ่งรวมถึงประธานร่วมด้วย นอกจากนี้ แม้กระบวนการบาทลีจะให้ความสำคัญกับหลักการไม่ผลักดันกลับ แต่ออสเตรเลียกลับมีนโยบายในการส่งเรือผู้ลี้ภัยกลับสู่ทะเล¹¹¹

นอกจากนี้ ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2020 ที่ผ่านมา อินโดนีเซียและออสเตรเลียพยายามที่จะติดตามและพูดคุยกันภายใต้กระบวนการบาทลีเพื่อที่จะจัดการปัญหาผู้ลี้ภัยชาวโรฮิงจาเพื่อที่จะเตรียมพร้อมสำหรับความเป็นไปได้ของกระแสวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยในทะเลอันดามัน โดยรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศของอินโดนีเซีย Retno Marsudi และ รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศของอินโดนีเซีย Marise Payne ได้พูดคุยกันผ่านทางโทรศัพท์เกี่ยวกับวิกฤตการณ์โรฮิงจาและผู้ลี้ภัยอื่น ๆ พวกเขาเห็นด้วยที่จะจัดการประเด็นโรฮิงจาผ่านกลไกกระบวนการบาทลี¹¹² แต่อย่างไรก็ตามในเดือนกันยายน ค.ศ. 2020 สหประชาชาติได้ออกมาแถลงว่ากระบวนการบาทลีนั้นล้มเหลวในการ

¹¹¹ Anita Herlina, "The Significance of the Bali Process in Fostering Awareness of Irregular Migration in Asia Pacific Region" (Master Degree Flinders University, 2019), 49 - 52.

¹¹² Dian Septiari, "Indonesia, Australia explore solution to Rohingya refugee crisis under Bali Process," The Jakarta Post, 2020, <https://www.thejakartapost.com/news/2020/05/17/indonesia-australia-explore-solution-to-rohingya-refugee-crisis-under-bali-process.html>.

ช่วยเหลือชีวิตของผู้ลี้ภัยที่อยู่ในทะเล เนื่องจากไม่มีการตอบสนองใด ๆ จากกลไกในภูมิภาคอย่าง กระบวนการบาห์ลีเลย¹¹³

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าอินโดนีเซียได้พยายามใช้กระบวนการบาห์ลีในการแก้ไขปัญหาโรฮิงจา และพยายามที่จะดึงตัวแสดงต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้วย ซึ่งแม้ว่าในกระบวนการบาห์ลีจะให้ความสำคัญกับผู้ลี้ภัยเข้ามาเมือง ผู้แสวงหาที่ลี้ภัย และผู้ลี้ภัยเป็นหลัก และไม่ได้มีการกล่าวถึงโรฮิงจาโดยตรง แต่ผู้วิจัยเห็นว่าความพยายามของอินโดนีเซียที่จะเข้ามาแสดงบทบาทผู้นำในกระบวนการบาห์ลี แท้จริงแล้วเป็นเรื่องปัญหาโรฮิงจาที่อินโดนีเซียต้องแบกรับภาระ อินโดนีเซียจึงพยายามที่จะเพิ่มประเด็นปัญหาโรฮิงจาให้เข้าไปอยู่ในวาทกรรมของ “การย้ายถิ่นแบบไม่ปกติ” ในกระบวนการบาห์ลี และยังได้พยายามดึงตัวแสดงต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือชาวโรฮิงจา แต่อย่างไรก็ตาม การตอบสนองของกระบวนการบาห์ลีต่อปัญหาโรฮิงจากลับไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากไม่สามารถตอบสนองและจัดการปัญหาโรฮิงจาที่เกิดขึ้นในภูมิภาคได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าอินโดนีเซียได้พยายามทำให้ปัญหาโรฮิงจากลายเป็นประเด็นความมั่นคงระหว่างประเทศผ่านเวทีอาเซียน และกระบวนการบาห์ลี โดยอินโดนีเซียได้พยายามแสดงบทบาทการเป็นผู้นำในการเรียกร้องให้ประเทศสมาชิกต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและหาวิธีแก้ไขปัญหาโรฮิงจา ความพยายามของอินโดนีเซียเป็นความต้องการที่จะดึงตัวแสดงต่าง ๆ ให้เข้ามาเกี่ยวข้องกับปัญหาโรฮิงจาที่เกิดขึ้นในภูมิภาค เพื่อที่จะให้เข้ามาช่วยแก้ไขและจัดการปัญหานี้ รวมถึงเป็นความต้องการลดภาระที่อินโดนีเซียต้องแบกรับด้วย แต่อย่างไรก็ตาม

¹¹³ Dian Septiari, "UN calls out failure of Bali Process in saving lives of stranded refugees," The Jakarta Post, 2020, <https://www.thejakartapost.com/seasia/2020/09/08/un-calls-out-failure-of-bali-process-in-saving-lives-of-stranded-refugees.html>.

เวทียาอาเซียน และกระบวนการบาทลี ก็ไม่สามารถที่จะจัดการและแก้ไขปัญหาโรฮิงจาได้ ดังนั้นในส่วนถัดไปผู้วิจัยจะอธิบายให้เห็นถึงผลกระทบของการดำเนินการในเวทีระดับระหว่างประเทศต่อสถานการณ์ชาวโรฮิงจา

4.2 ผลกระทบของการดำเนินการในเวทีระดับระหว่างประเทศต่อสถานการณ์ชาวโรฮิงจา

ตามที่ได้กล่าวไปข้างต้นว่า อินโดนีเซียได้พยายามจัดการปัญหาโรฮิงจาผ่านการทำให้เป็นประเด็นความมั่นคงในระดับระหว่างประเทศทั้งในเวทียาอาเซียนและกระบวนการบาทลี โดยอินโดนีเซียได้พยายามเรียกร้องและโน้มน้าวให้ประเทศต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับชาวโรฮิงจา และต้องการให้รัฐต่าง ๆ ตระหนักว่าปัญหาโรฮิงจาเป็นปัญหาระดับภูมิภาคที่ส่งผลกระทบต่อทุกประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม ความพยายามของอินโดนีเซียในการหีบยกประเด็นปัญหาโรฮิงจาเข้าสู่เวทียาอาเซียน และกระบวนการบาทลีกลับไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากการตอบสนองของอาเซียนและกระบวนการบาทลีนั้นดูเหมือนไม่เต็มใจที่จะดำเนินการใด ๆ ต่อวิกฤตการณ์โรฮิงจา นอกจากนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดการของอินโดนีเซียผ่านเวทียาอาเซียนและกระบวนการบาทลีมีการดำเนินการที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ของชาวโรฮิงจา

สำหรับในเวทียาอาเซียน ผู้วิจัยมองว่าอินโดนีเซียตระหนักดีว่าการดำเนินการภายในเวทียาอาเซียนอาจไม่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาโรฮิงจา เนื่องจากอินโดนีเซียทราบถึงข้อจำกัดภายในอาเซียนเป็นอย่างดี โดยอาเซียนยังคงผูกติดอยู่กับ “วิถีอาเซียน (ASEAN Ways)”¹¹⁴ กล่าวคืออาเซียนให้ความสำคัญกับการเคารพอธิปไตยของรัฐ และการไม่แทรกแซงกิจการภายในของรัฐสมาชิก รวมถึงการเน้นกระบวนการปรึกษาหารือระหว่างกัน ยึดหลักฉันทามติและการไม่เผชิญหน้ากัน¹¹⁵

¹¹⁴ Stange, "Muslim Solidarity and the Lack of Effective Protection for Rohingya Refugees in Southeast Asia," 1.

¹¹⁵ Sriprapha Petchamesree, "ASEAN and its approach to forced migration issues," *The International Journal of Human Right* 20 (2016): 181, 2.

ซึ่งในกรณีของวิกฤตการณ์โรฮิงจานั้น การยึดหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในของรัฐสมาชิก และการยึดถือหลักฉันทามติถือเป็นข้อจำกัดที่สำคัญที่สุด เนื่องจากว่า ในหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในของอาเซียนถือเป็นบรรทัดฐานที่คอยเหนี่ยวรั้งอาเซียนไม่ให้เข้าไปแทรกแซงรากฐานของปัญหาได้ ส่วนการยึดถือหลักฉันทามติก็เป็นส่วนสำคัญที่คอยระงับและสกัดกั้นการถกเถียงเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในภูมิภาค¹¹⁶ อย่างไรก็ตาม แม้อินโดนีเซียจะทราบถึงข้อจำกัดนี้เป็นอย่างดี และตระหนักว่าอาจจะไม่ประสบความสำเร็จในเวทีอาเซียน แต่อินโดนีเซียก็ยังพยายามหิบบกประเด็นปัญหาโรฮิงจาเข้าสู่เวทีอาเซียนมาโดยตลอด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าอินโดนีเซียให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาโรฮิงจาเป็นอย่างมาก และต้องการทำให้ปัญหาโรฮิงจาเป็นที่รับรู้ว่าเป็นประเด็นความมั่นคงในระดับภูมิภาคที่จะต้องรับหาทางแก้ไข ทั้งนี้ เพื่อที่จะแบ่งเบาภาระที่อินโดนีเซียต้องแบกรับและเพื่อผลประโยชน์ทางความมั่นคงของตนเอง

สำหรับในกระบวนการบาทลีนั้นมีความแตกต่างกัน เนื่องจากว่ากระบวนการบาทลีนให้ความสำคัญกับการลักลอบคนเข้าเมือง การค้ามนุษย์ และอาชญากรรมข้ามชาติ รวมถึงการเคลื่อนย้ายแบบไม่ปกติ ที่ซึ่งเป็นประเด็นความมั่นคงภายในภูมิภาคเดิมอยู่แล้ว¹¹⁷ และอินโดนีเซียยังเป็นประธานร่วมกับออสเตรเลียที่ซึ่งมีบทบาทสำคัญในกระบวนการบาทลีน¹¹⁸ อินโดนีเซียจึงมองว่าการพยายามหิบบกประเด็นปัญหาโรฮิงจาในกระบวนการบาทลีนอาจมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จมากกว่าในเวทีอาเซียน ดังนั้น กระบวนการบาทลีนจึงถือเป็นเวทีระดับระหว่างประเทศที่สำคัญอย่างมากของอินโดนีเซียในการพยายามหิบบกประเด็นปัญหาโรฮิงจาให้เป็นประเด็นความมั่นคงใน

¹¹⁶ Tobing, "The Limits and Possibilities of the ASEAN Way: The Case of Rohingya as Humanitarian Issue in Southeast Asia," 161.

¹¹⁷ Widyawati, "Handling Policies of Assylum Seekers in Indonesia," 16.

¹¹⁸ Masitoh Indriani and Amira Paripurna, "Biometric Data Sharing in Addressing Irregular Migration and Security Issues within The Bali Process Framework for Indonesia and ASEAN Member States," 457.

ระดับระหว่างประเทศ ซึ่งแม้ว่าในกระบวนการบาทลีจะไม่ได้กล่าวถึงโรฮีนจาโดยตรง แต่ผู้วิจัยเห็นว่าการดำเนินการในกระบวนการบาทลีของอินโดนีเซีย แท้จริงแล้วเป็นเรื่องปัญหาโรฮีนจาที่อินโดนีเซียต้องแบกรับภาระ อินโดนีเซียจึงพยายามที่จะดึงตัวแสดงต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และให้ความช่วยเหลือแก่ชาวโรฮีนจา

อย่างไรก็ตาม ปฏิเสธไม่ได้ว่าความพยายามของอินโดนีเซียในการหิบบกประเด็นปัญหาโรฮีนจาในเวทีอาเซียนและกระบวนการบาทลี ท้ายที่สุดแล้วนั้นไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากว่าอินโดนีเซียไม่สามารถโน้มน้าวให้อาเซียนและกระบวนการบาทลีจัดการแก้ไขปัญหาโรฮีนจาได้ ซึ่งส่งผลให้สถานการณ์โรฮีนจายังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง นอกจากนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าการดำเนินการของอินโดนีเซียในเวทีระดับระหว่างประเทศนั้นไม่ได้มีผลต่อการแก้ไขปัญหาชาวโรฮีนจา แต่มีผลต่อสถานะในระดับระหว่างประเทศของอินโดนีเซีย เนื่องจากว่าอินโดนีเซียได้ดำเนินการในเวทีระดับระหว่างประเทศเพื่อผลประโยชน์ทางความมั่นคง และเพื่อผลประโยชน์แห่งชาติของอินโดนีเซีย

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่าอินโดนีเซียได้พยายามทำให้ปัญหาโรฮีนจากลายเป็นประเด็นความมั่นคงระหว่างประเทศผ่านเวทีอาเซียน และกระบวนการบาทลี โดยอินโดนีเซียได้พยายามแสดงบทบาทเป็นผู้นำในการเรียกร้องให้ประเทศสมาชิกต่าง ๆ ได้เข้ามาช่วยเหลือและหาวิธีแก้ไขปัญหาโรฮีนจา ซึ่งความพยายามของอินโดนีเซียเป็นความต้องการที่จะดึงตัวแสดงต่าง ๆ ให้เข้ามาเกี่ยวข้องกับปัญหาโรฮีนจา เพื่อที่จะให้เข้ามาช่วยแก้ไขและจัดการปัญหาดังกล่าว รวมถึงพยายามลดภาระที่อินโดนีเซียต้องแบกรับ อย่างไรก็ตาม อินโดนีเซียไม่สามารถที่จะโน้มน้าวอาเซียนและกระบวนการบาทลีให้จัดการแก้ไขปัญหาโรฮีนจาได้ ซึ่งส่งผลให้สถานการณ์ปัญหาโรฮีนจายังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง นอกจากนี้ การดำเนินการของอินโดนีเซียในการจัดการปัญหาโรฮีนจาใน

ระดับระหว่างประเทศ แท้จริงแล้วเป็นการยกระดับสถานะของอินโดนีเซียในระดับระหว่างประเทศ
และเพื่อผลประโยชน์ทางความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติของตนเอง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ได้พยายามอธิบายให้เห็นถึงการจัดการของอินโดนีเซียต่อกลุ่มชาวโรฮีนจาที่อพยพเข้ามาในประเทศ อินโดนีเซียได้จัดการปัญหาวิกฤตการณ์ชาวโรฮีนจาผ่านการทำให้เป็นประเด็นความมั่นคงภายในประเทศ โดยอินโดนีเซียได้พยายามทำให้ผู้ลี้ภัยกลายเป็นประเด็นด้านอาชญากรรมและเป็นประเด็นความมั่นคงผ่านการสร้างวาทกรรม “การย้ายถิ่นแบบไม่ปกติ” เพื่อให้ชาวโรฮีนจากลายเป็นภัยคุกคามต่อรัฐ ดังนั้น อินโดนีเซียจึงได้พยายามสกัดกั้นการเข้ามา และผลักเรือของชาวโรฮีนจาออกจากเขตแดนของตน ส่งผลให้ชาวโรฮีนจาต้องกลับไปเสี่ยงภัยอันตรายอยู่กลางทะเล และที่สำคัญ แม้ว่าชาวโรฮีนจาบางส่วนจะได้รับการช่วยเหลือจากชาวประมงและรัฐบาลได้ให้ชาวโรฮีนจาอาศัยอยู่ในประเทศได้ชั่วคราว แต่พวกเขากลับไม่ได้มีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากว่าชาวโรฮีนจาต้องถูกเลือกปฏิบัติ พวกเขาไม่ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน ทั้งการเข้าถึงการรักษาพยาบาล การทำงาน และการเดินทางได้อย่างอิสระ ดังนั้น ความพยายามของชาวโรฮีนจาที่ต้องการแสวงหาชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิมกลับไม่เป็นไปดังที่หวังไว้ และพวกเขาต้องเผชิญกับชะตากรรมที่ไม่ต่างจากเดิม

นอกจากนี้ อินโดนีเซียยังได้ทำให้ปัญหาโรฮีนจากลายเป็นประเด็นความมั่นคงระหว่างประเทศผ่านเวทีอาเซียน และกระบวนการบาห์ลี โดยอินโดนีเซียได้พยายามสถาปนาตนเองในฐานะผู้นำในการพยายามเรียกร้องให้มีการช่วยเหลือชาวโรฮีนจา และต้องการให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในเมียนมา เพื่อที่จะต้องการให้รัฐสมาชิกรับรู้ถึงปัญหาโรฮีนจา และต้องการให้ตระหนักว่าปัญหาโรฮีนจาเป็นปัญหาระดับภูมิภาคที่ส่งผลกระทบต่อทุกประเทศในภูมิภาค รวมถึงความต้องการลดภาระของอินโดนีเซียที่ต้องแบกรับภาระในการรับชาวโรฮีนจาเข้ามา

ในประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม ความพยายามของอินโดนีเซียดูจะไม่เป็นผลสำเร็จเท่าใดนัก เนื่องจากอาเซียน และกระบวนการบาทลี ไม่สามารถตอบสนองต่อปัญหาและไม่สามารถที่จะดำเนินการใด ๆ ในการหาทางแก้ไขปัญหาชาวโรฮีนจาได้ ซึ่งส่งผลให้สถานการณ์ของชาวโรฮีนจายังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง นอกจากนี้ ความพยายามของอินโดนีเซียในการจัดการปัญหาโรฮีนจาในระดับระหว่างประเทศ แท้จริงแล้วเป็นความต้องการที่จะยกสถานะของตนเองในเวทีระดับระหว่างประเทศ และเพื่อผลประโยชน์ทางความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติของตนเอง

โดยสรุปแล้ว จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดก็เพื่อต้องการแสดงให้เห็นว่าการจัดการของอินโดนีเซียกับกลุ่มชาวโรฮีนจาที่อพยพเข้ามาในประเทศนั้น อินโดนีเซียไม่ได้ให้ความช่วยเหลือชาวโรฮีนจาเท่าที่ควร ซึ่งการช่วยเหลือของอินโดนีเซียเป็นเพียงความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมเท่านั้น ในขณะที่ด้วยกันอินโดนีเซียเองก็พยายามทำให้ชาวโรฮีนจากลายเป็นประเด็นความมั่นคง ซึ่งสะท้อนถึงความพยายามผลักชาวโรฮีนจาออกจากประเทศ และถึงแม้ว่าจะมีการรับชาวโรฮีนจาเข้ามาอาศัยอยู่ได้ชั่วคราว แต่อินโดนีเซียเองก็ไม่ได้ปฏิบัติกับชาวโรฮีนจาเทียบเท่ากับพลเมืองของตน ชาวโรฮีนจาถูกละเมิดสิทธิ และถูกจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐาน รวมถึงไม่ได้มอบชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้แก่ชาวโรฮีนจา

ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อการจัดการของอินโดนีเซียต่อชาวโรฮีนจาที่อพยพเข้ามาในประเทศ คือ

1. รัฐบาลอินโดนีเซียควรคำนึงถึงหลักมนุษยธรรมหรือความมั่นคงของมนุษย์ ให้เทียบเท่ากับความมั่นคงของชาติ เนื่องจากชาวโรฮีนจาที่ได้รับการอนุญาตให้อาศัยได้อย่างชั่วคราวไม่ได้รับการปฏิบัติที่เทียบเท่ากับพลเมืองของอินโดนีเซีย พวกเขาถูกละเมิดสิทธิ และถูกจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐาน ดังนั้น

รัฐบาลอินโดนีเซียจึงควรที่จะคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน และคุณภาพชีวิตของบุคคลหนึ่งที่อาศัยอยู่ในประเทศ

2. แม้ว่ารัฐบาลอินโดนีเซียจะอนุญาตให้สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ และองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน รวมถึง NGOs มุสลิมในพื้นที่เข้ามาช่วยเหลือชาวโรฮิงจาที่อพยพเข้ามา แต่อย่างไรก็ตาม หน่วยงานดังกล่าวไม่สามารถที่จะช่วยเหลือและเข้ามาดูแลชาวโรฮิงจาได้อย่างทั่วถึง และดูเหมือนว่ารัฐบาลอินโดนีเซียจะพยายามผลักภาระให้หน่วยงานดังกล่าวจัดการกับชาวโรฮิงจาที่อพยพเข้ามาในประเทศ ดังนั้น รัฐบาลอินโดนีเซียควรที่จะเข้ามาสนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่ชาวโรฮิงจาด้วยเช่นกัน

3. แม้ว่าการพยายามของอินโดนีเซียในการหีบยกประเด็นปัญหาโรฮิงจาขึ้นในเวทีอาเซียนและกระบวนการบาทลีดูจะไม่เป็นผลสำเร็จ แต่ผู้วิจัยเห็นว่าอินโดนีเซียยังควรต้องใช้เวทีอาเซียนและกระบวนการบาทลีในการร่วมมือกับสมาชิกเพื่อกดดันเมียนมาให้หยุดละเมิดการกระทำความรุนแรงแก่ชาวโรฮิงจาในรัฐยะไข่ ซึ่งแม้ว่าในเวทีอาเซียนจะมีหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในที่ถือเป็นข้อจำกัดที่ใหญ่ที่สุด แต่การที่อินโดนีเซียได้ใช้แนวทาง “การปฏิสัมพันธ์สร้างสรรค์” ถือเป็นผลสำเร็จที่สำคัญ เนื่องจากเมียนมาได้อนุญาตให้อินโดนีเซียและสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ ได้เข้าไปช่วยเหลือชาวโรฮิงจาในรัฐยะไข่ได้ ดังนั้น อินโดนีเซียจึงต้องใช้เวทีอาเซียนและกระบวนการบาทลีในการดึงสมาชิกให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาโรฮิงจามากยิ่งขึ้น และควรหาทางในการขยายความร่วมมือกับประเทศภายนอกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย

บรรณานุกรม

- Alfajri, Ahmad. "Democracy and Indonesia's Foreign Policy Case Study: Rohingya Crisis 2021 - 2017." Paper presented at the Third International Conference on Social and Political Sciences 2017.
- Aljazeera. "Pro-Rohingya Protest Staged in Indonesia." 2012. <https://www.aljazeera.com/news/2012/8/9/pro-rohingya-protest-staged-in-indonesia>.
- AP News. "Several Thousand Join Indonesia Protest over Rohingya Plight." 2017. <https://apnews.com/article/00e1b43bfc346d0b2f8401c1b43bb4a>.
- APRRN. *Indonesia Country Briefing*. (Bangkok: 2015).
- Aryani, Nabilla Syahaya Putri. "Constructive Engagement as Indonesia's Foreign Policy Strategy in Promoting Democratization in Myanmar." *Indonesian Journal of International Relations* 3 (2019): 2.
- BenarNews. "Rohingya Boat Lands in Indonesia's Aceh Province. The 20 Young Males Aboard the Wooden Boat Had Sailed from Myanmar, Indonesian Officials Say." facebook, 2018. <https://fb.watch/7wPTuANN2w/>.
- Bilal Dewansyah, Wicaksana Dramanda, and Imam Mulyana. "Asylum Seekers in a Non-Immigrant State and the Absence of Regional Asylum Seekers Mechanism: A Case Study of Rohingya Asylum Seekers in Aceh-Indonesia and Asean Response." *Indonesia Law Review* 7 (2017): 341 - 663.
- Chandra Purnama, Windy Dermawan, and Ghiyats Akmaluddin. "Indonesia's Role Towards Myanmar in Assisting to Resolve the Humanitarian Crisis in Rohingya (2014-2018)." *Central European Journal of International and Security Studies* 13 (2019): 208 - 224.
- Danau Tanu, Antje Missbach, and Dave Lumenta. "Introduction: Forced Migration and Protracted Transit in Indonesia and Southeast Asia." *Antropologi Indonesia* (2017): 1.
- Deasy Silvy Sari, Taufik Hidayat, and Aliyuna Pratisti. "Indonesian Government Policy on Rohingya Refugees." *Andalas Journal of International Studies* 7 (2018): 1 - 131.

- Dian Wahyu Utami, Rahmat Saleh, and Irin Oktafiani. "Indonesia's Constitutional Immigration Policy: The Case of Rohingya Ethnic Group Refugees." *Journal of Indonesian Social Sciences and Humanities* 8, no. 2 (2018).
- FERNQUEST, JON. "Boat People Pushed out to Sea by Malaysia & Indonesia." 2015. <https://www.bangkokpost.com/learning/advanced/560335/boat-people-pushed-out-to-sea-by-malaysia-indonesia>.
- Ghulam Mustafa, Tooba Ahmad, and Muhammad Shabbir Chaudhary. "Critical Analysis of Rohingya Crisis in Myanmar and Its Impact on Neighbouring Countries." *Pakistan Social Science Review* 3 (2019): 256 - 67 2.
- Halgal, Buddhistdoor International. "Indonesian Buddhists Condemn Violence against Rohingya Muslims." Buddhistdoor Global 2015. <https://www.buddhistdoor.net/news/indonesian-buddhists-condemn-violence-against-rohingya-muslims>.
- Hariati Ibrahim, and Rohaida Nordin. "The Principle of Responsibility to Protect: The Case of Rohingya in Myanmar." *Pertanika Journal of Social Science and Humanities* 23(S) (08/01 2015): 1-18.
- Herlina, Anita. "The Significance of the Bali Process in Fostering Awareness of Irregular Migration in Asia Pacific Region." Master Degree, Flinders University, 2019.
- Heru Susetyo, and Paul Chambers. "Repatriation for Rohingya Asylum Seekers in Indonesia: A Durable but Almost Impossible Solution." *ASIAN AFFAIRS: AN AMERICAN REVIEW* 48 (2021): 63-84 1.
- Huysmans, Jef. *The Politics of Insecurity: Fear, Migration and Asylum in the Eu*. Routledge, 2006.
- Indah Mustika Permata, Nadya Hijrah D., and Anita A. Sinulingga. "Humanitarian Diplomacy: Indonesia's Response toward Rohingya Humanitarian Crisis." *Journal of Diplomacy and International Studies* 2, no. 01 (2019): 1-12.
- International Organization for Migration. "Glossary on Migration." 2, 2011.
- International Organization of Migration. *Iom Appeal: Humanitarian Support for Rohingya in Indonesia, 25 June 2020 - 30 June 2021*. (2020).
- IPAC Report. *Indonesia and the Rohingya Crisis*. (29 June 2018).
- Joint Statement. *Ministerial Meeting on Irregular Movement of People in Southeast*

Asia, 2015.

Joseph H Douglas, and Andreas Schloenhardt. *Combating Migrant Smuggling with Regional Diplomacy: An Examination of the Bali Process*. The University of Queensland (2012).

Jufri, Modhy Mahardika. "Violations of International Law by the Government of Australia in Practice of Turn Back the Boat Management Policy for Asylum Seekers." *Journal Hukum Internasional* 14 (2017): 2.

Karen Hargrave, Sara Pantuliano, and Ahmed Idris. *Closing Borders the Ripple Effects of Australian and European Refugee Policy: Case Studies from Indonesia, Kenya and Jordan*. (2016).

Kartikasari, Wahyuni. "Modern Migration Pattern in Indonesia: Dilemmas of Transit Country." *UNISCI Journal* (2020): 23 - 42 53.

Kingston, Lindsey N. "Protecting the World's Most Persecuted: The Responsibility to Protect and Burma's Rohingya Minority." Article. *The International Journal of Human Rights* 19, no. 8 (2015): 1163 - 75.

Kneebone, Susan. "Australia as a Powerbroker on Refugee Protection in Southeast Asia: The Relationship with Indonesia." *Refuge: Canada's Journal on Refugees* 33, no. 1 (2017): 29-41.

———. "The Bali Process and Global Refugee Policy in the Asia–Pacific Region." *Journal of Refugee Studies* 27, no. 4 (2014): 596-618.

Lau, Bryony. *A Transit Country No More: Refugees and Asylum Seekers in Indonesia*. The Mixed Migration Centre (MMC) (2021).

Lego, Jera. "Refuge for the Rohingya in Southeast Asia?" Paper presented at the The Migration Conference 2017 Proceedings, London, 2017.

Lubis, Fadli Asyhari. "Indonesian Political Attitude Towards Humanitarian Conflict of Rohingya Ethnic in Myanmar." *International Journal on Social Science, Economics and Art* 10, no. 3 (2020): 119-27.

Masitoh Indriani, and Amira Paripurna. "Biometric Data Sharing in Addressing Irregular Migration and Security Issues within the Bali Process Framework for Indonesia and Asean Member States." *Journal of Southeast Asian Human Rights* 4, no. 2 (2020): 449-74.

- Melissa Curley, and Kahlia Vandyk. "The Securitisation of Migrant Smuggling in Australia and Its Consequences for the Bali Process." *Australian Journal of International Affairs* 71, no. 1 (2017): 42-62.
- Missbach, Antje. "Accommodating Asylum Seekers and Refugees in Indonesia: From Immigration Detention to Containment in "Alternatives to Detention"." *Refuge: Canada's Journal on Refugees/Refuge: revue canadienne sur les réfugiés* 33, no. 2 (2017): 32-44.
- . "Substituting Immigration Detention Centres with "Open Prisons" in Indonesia: Alternatives to Detention as the Continuum of Unfreedom." *CITIZENSHIP STUDIES* 25 (2021): 224 - 37 2.
- Mutaqin, Zezen Zaenal. "The Rohingya Refugee Crisis and Human Rights: What Should Asean Do?". *Asia Pacific Journal on Human Rights and the Law* 19 (2018): 1-26.
- Nishikawa, Yukiko. "The Reality of Protecting the Rohingya: An Inherent Limitation of the Responsibility to Protect." *Asian Security* 16, no. 1 (2020): 90-106.
- Penelope Mathew, and Tristan Harley. "Refugee Protection and Regional Cooperation in Southeast Asia: A Fieldwork Report." (2014).
- Petchamesree, Sriprapha. "Asean and Its Approach to Forced Migration Issues." *The International Journal of Human Right* 20 (2016): 173-90 2.
- Purnama, Chandra, Windy Dermawan, and Ghiyats Akmaluddin. "Indonesia's Role Towards Myanmar in Assisting to Resolve the Humanitarian Crisis in Rohingya (2014-2018)." *Central European Journal of International & Security Studies* 13, no. 4 (2019).
- PUTRI, ADINDA. "Jokowi Urges Asean Countries to Unite to Solve Rohingya Crisis." *The Jakarta Globe*, 2017. <https://jakartaglobe.id/news/jokowi-urges-asean-countries-unite-solve-rohingya-crisis/>.
- "Australian Immigration Policy Piles Pressure on Indonesia." *IRIN*, 2014, accessed 19 May, 2021, <https://www.refworld.org/publisher.IRIN.,AUS,53b10a124,0.html>.
- Reuters. "Indonesian Envoy to Urge Myanmar to Halt Violence against Rohingya Muslims." 2017. <https://www.reuters.com/article/us-myanmar-rohingya-indonesia-idUSKCN1BE0HS>.
- Robbins, Lindsay. "The Rohingya Case in Aceh: Indonesia's Role as a Destination for

- Refugee." *Towson University Journal of International Affairs* 53 (2020): 2.
- Rosyidin, M. "Why Collective Identity Matters: Constructivism and the Absence of Asean's Role in the Rohingya Crisis." Article. *Asia-Pacific Social Science Review* 17, no. 1 (2017): 52-65.
- Septiari, Dian. "Indonesia, Australia Explore Solution to Rohingya Refugee Crisis under Bali Process." *The Jakarta Post*, 2020. <https://www.thejakartapost.com/news/2020/05/17/indonesia-australia-explore-solution-to-rohingya-refugee-crisis-under-bali-process.html>.
- . "Un Calls out Failure of Bali Process in Saving Lives of Stranded Refugees." *The Jakarta Post*, 2020. <https://www.thejakartapost.com/seasia/2020/09/08/un-calls-out-failure-of-bali-process-in-saving-lives-of-stranded-refugees.html>.
- Setiawan, Asep, and Hamka Hamka. "Role of Indonesian Humanitarian Diplomacy toward Rohingya Crisis in Myanmar." Paper presented at the 2nd International Conference on Social Sciences, ICSS, Jakarta, 2019.
- Shivakoti, Richa. "Asean's Role in the Rohingya Refugee Crisis." *General articles* (10/01 2017): 75-77.
- Stange, Antje Missbach and Gunnar. "Muslim Solidarity and the Lack of Effective Protection for Rohingya Refugees in Southeast Asia." *Social Sciences* 10 (2021): 1 - 16 5.
- Tan, Nikolas Feith. "The Status of Asylum Seekers and Refugees in Indonesia." *International Journal of Refugee Law* 28 (2016): 365 - 83 3.
- "About the Bali Process." accessed 13 June, 2021, <https://www.baliprocess.net/>.
- Thom, Gramham. "The May 2015 Boat Crisis: The Rohingya in Aceh." *Cosmopolitan Civil Societies Journal* 8 (2016): 43 - 62 2.
- Tobing, D. H. "The Limits and Possibilities of the Asean Way: The Case of Rohingya as Humanitarian Issue in Southeast Asia." *KnE Social Sciences* 3, no. 5 (2018).
- Tom Brown, and Antje Missbach. "The Boats May Have 'Stopped', but More Refugees Are Stuck in Limbo in Indonesia." 2016. <https://theconversation.com/the-boats-may-have-stopped-but-more-refugees-are-stuck-in-limbo-in-indonesia-56152>.
- UNHCR. "Unhcr Policy on Refugee Protection and Solutions in Urban Areas." 2009.
- United Nations Convention on the Law of the Sea. 1982.

"Southeast Asia: End Rohingya Boat Pushbacks." Human Rights Watch, 2015, accessed 2 July, 2021, <https://www.refworld.org/docid/5555ef374.html>.

Widyawati, Anis. "Handling Policies of Assylum Seekers in Indonesia." *South East Asia Journal of Contemporary Business, Economics and Law* 12, no. 4 (2017): 9-17.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	พิชณุตม์ บงกชพรรณราย
วัน เดือน ปี เกิด	16 พฤษภาคม 2539
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) สาขา การเมืองการปกครอง จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2561

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY